

Vjesnik Вісник

Broj 109, 3/2026. / Номер 109, 3/2026.

ISSN 1847-327X

ukrajinske zajednice u Hrvatskoj

української громади в Хорватії

МИРУ ТОБІ, МОЯ УКРАЇНО!

Ніхто не міг уявити, що Україна буде змушена боронитися від підступного російського нападу, від постійних бомбардувань сусідньої держави. Але страшна реальність змінила все, тому сьогодні українці страшною ціною змушені боротися за

свою свободу. У серці кожного українця — біль, сум і відчай, але також і непохитна надія на Перемогу та безмежна вдячність Захисникам. Щодня просимо Господа захистити нашу землю від загарбників і самі не опускаємо рук!

IMPRESUM:

Izdavač: Ukrajinska zajednica Republike Hrvatske
Видавець: Українська громада Республіки Хорватія
 Vijeće Europe 204, 32 000 Vukovar
 e-mail: ukrajinskazajednica.hr@gmail.com
 MB: 2331748 ; OIB: 35971824466
 Žiro račun: PBZ HR4823400091110579040
Uredništvo Vjesnika:
 Svetog Roka 53A, 31 000 Osijek
 Tel: 098/ 1933-288
 e-mail: vjesnikuz@gmail.com
 ISSN 1847-327X
 "Vjesnik" izlazi devet puta godišnje
Naklada: 1000 primjeraka
Tisak: Grafika d.o.o., Strossmayerova 295, 31 000 Osijek

За видавця: Владо Карешин
Za izdavača: Vlado Karešin
Головна редакторка: Оксана Мартинюк
Glavna urednica: Oksana Martinjuk
Редакція:
 Борис Гралюк, Микола Застрижний, Іван Семенюк,
 Віктор Камінський, Оксана Стурко, Тетяна Рамач
Uredništvo:
 Boris Graljuk, Nikola Zastrizni, Ivan Semenjuk,
 Viktor Kaminskyj, Oksana Sturko, Tetjana Ramač
Коректорка хорватської мови: Нівес Романек
Lektorica hrvatskog jezika: Nives Romanjek
Дизайн та комп'ютерна верстка: Антонія Боруш
Dizajn i kompjuterski prijelom: Antonia Buruš

Novosti iz djelatnosti Ukrajinske zajednice Republike Hrvatske

- 4 У КАРЛОВЦІ ПРЕДСТАВЛЕНО ВИСТАВКУ «КОЛЬОРИ ВІЙНИ ТА НАДІЇ: МАЛЮНКИ ПОРАНЕНОГО ДИТИНСТВА»
- 6 U KARLOVCU PREDSTAVLJENA IZLOŽBA „BOJE RATA I NADE: CRTEŽI RANJENOG DJETINJSTVA“
- 7 UKRAJINSKI PLES U PROGRAMU DANA ŠKOLE „ANTUN MATIJA RELJKOVIĆ“ BEBRINA
- 8 HUMANITARNI KONCERT MARIANNE ILKIV I GOSTIJU U ZAGREBU U MALOJ DVORANI LISINSKI
- 10 ШЕВЧЕНКІВСЬКІ ДНІ У ЗАГРЕБІ: ТРАДИЦІЯ, ЩО ОБ'ЄДНУЄ КУЛЬТУРИ
- 11 ПЕРЕЧИТАТИ ШЕВЧЕНКА, ПОЕТА СИЛИ
- 12 ЧОРНОБИЛЬ — БІЛЬ, ЩО НЕ ЗНИКАЄ
- 13 ПРИП'ЯТЬ — МІСТО МОЛОДИХ, ЯКОГО БІЛЬШЕ НЕМАЄ

Djelatnost naših društava

- 14 ЗБЕРЕЖЕННЯ ВЕЛИКОДНІХ ТРАДИЦІЙ У ЗАГРЕБІ
- 15 ЛІТЕРАТУРНИЙ ВЕЧІР У ЗАГРЕБІ, ПРИСВЯЧЕНИЙ ДІЯЧУ УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ ЛЕСЮ КУРБАСУ
- 15 USKRSNI PONEDELJAK U SLOBODNICI
- 16 АНСАМБЛЬ «ЩЕДРИК» ІЗ ЗАГРЕБА ВІДВІДАВ УКРАЇНСЬКИХ ЗАХИСНИКІВ
- 16 У РІЄЦІ ВИЙШЛА ДРУКОМ КНИГА ОЛЬГИ КАМІНСЬКОЇ «ŠČEDRYK, ЩЕДРИК», ПРИСВЯЧЕНА ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ МИКОЛИ ЛЕОНТОВИЧА
- 17 „GLAZBENI MOZAIK“ U RIJESI
- 18 УКРАЇНСЬКИЙ ЦВІТ, ЩО ОБ'ЄДНУЄ СВІТ: У ДАЛМАЦІЇ ВІДБУЛОСЯ СВЯТО КУЛЬТУРИ, КРАСИ ТА НАТХНЕННЯ
- 20 МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ ДИТЯЧОЇ КНИГИ В ОСІЄКУ
- 21 PRVA ISPOVIJED I SVEČANA SVETA PRIČEST U SLAVONSKOM BRODU
- 22 TRADICIJE USKRSNOG DORUČKA: ŠTO PREDSTAVLJA SVAKO JELO U KOŠARI
- 23 USKRSNA DOGAĐANJA U ŽUPI UZVIŠENJA SVETOG KRIŽA U SLAVONSKOM BRODU
- 25 У РІЄЦІ ПОЄДНАЛИ ВЕЛИКОДНІ ТРАДИЦІЇ З ДОБРИМИ СПРАВАМИ
- 26 УКРАЇНСЬКА ПИСАНКА НА ВЕЛИКОДНЬОМУ ЯРМАРКУ В ОСІЄКУ
- 28 USKRSNE RADIONICE U LIPOVLJANIMA

Povijest i tradicija

- 30 СПРАВЖНЯ УКРАЇНСЬКА ПАСКА – ЦЕ ВАМ НЕ КУЛІЧ!
- 32 VJENČIĆ – NAJSTARIJI SIMBOL UKRAJINSKE KULTURE

Povijesne ličnosti Ukrajine

- 33 POSLJEDNI PUT KOBZARA: POVODOM 165. OBLJETNICE EKSHUMACIJE TARASA ŠEVČENKA

Цікаво знати

- 35 БАКАЛАР І ОСЕЛЕДЕЦЬ: ЩО СПІЛЬНОГО?

NA NASLOVNOJ STRANICI: ДОДОМУ ПОВЕРТАЮТЬСЯ ЛЕЛЕКИ... МИРУ ТОБІ, МОЯ УКРАЇНО!

NA ZADNJOJ STRANICI: Nastup članova Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Ukrajina" Slavonski Brod u Maloj dvorani Vatroslava Lisinskog

У КАРЛОВЦІ ПРЕДСТАВЛЕНО ВИСТАВКУ «КОЛЬОРИ ВІЙНИ ТА НАДІЇ: МАЛЮНКИ ПОРАНЕНОГО ДИТИНСТВА»

15 16 квітня 2026 року в Музеї війни за незалежність у Карловці (Muzej Domovinskog rata Karlovac – Turanj) відбулося урочисте відкриття виставки дитячих малюнків «Кольори війни і надії: малюнки пораненого дитинства».

Експозиція представляє роботи українських дітей, створені в умовах війни, та передає їхнє особисте бачення

подій через мистецтво. У малюнках поєднуються глибокі емоції, досвід втрат і водночас – надія на майбутнє, яку діти зберігають попри складні обставини.

Проект реалізується з 2022 року та є результатом тривалої роботи кураторки виставки Людмили Сидоренко. Він об'єднує дитячі роботи з різних регіонів України з метою збереження щирих свідчень про війну та привернення уваги до досвіду наймолодших. Представлені малюнки відображають пережиті дітьми страхи й втрати, водночас передаючи їхню незламну віру в перемогу, життя і світло. За словами авторки, цей проект є «тихим діалогом із серцями, що пережили війну».

Особливе місце у виставці посідає інсталяція «Тут буде життя», створена з відпрацьованих гільз артилерійських боеприпасів гармати Д-30 калібру 122 мм. Гільзи були розписані квітами та національними орнаментами учнями Бериславського ліцею № 3 Херсонської області за ініціативи волонтерки Ольги Касьянкової. Завдяки дитячій творчості вони набули нового символічного значення – як образи відродження та надії.

Організатором виставки виступив Музей війни за незалежність Карловац – Турань. Захід відбувся за підтримки Посольства України в Республіці Хорватія та греко-католицької парафії святих Кирила і Мефодія в Загребі.

У відкритті взяли участь представники державних інституцій, місцевої влади та партнери проекту, зокрема: Аніта Мілас-Анжич – представниця віцепрем'єр-міністра та міністра у справах хорватських ветеранів; Ніна Кирилич – дружина Надзвичайного і Повноважного

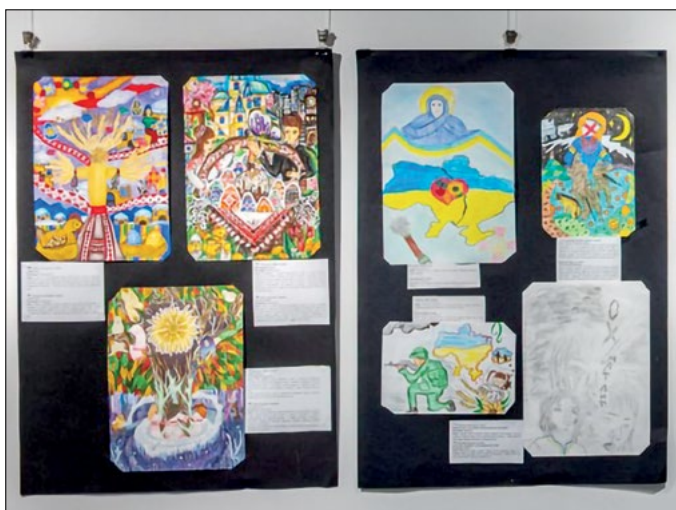

Посла України в Республіці Хорватія; Марина Удзбі-
нац Ступлянец – представниця Карловацької жупанії;
Драженка Сіла Любенко – представниця міста Карловац;
о. Мирослав Барничко – священник греко-католицької
парафії святих Кирила і Мефодія в Загребі; Юрай Горва-
тін – очільник Музею війни за незалежність у Тураню;
Ігор Чуліг – директор Музею міста Карловац.

Подію доповнив музичний виступ солістки Сніжани Коверхи-Сигіль, який надав відкриттю особливої атмосфери.

Реалізація виставки стала можливою завдяки спільним зусиллям партнерів і волонтерів, зокрема в організації збору дитячих робіт в Україні та їх доставці до Хорватії.

Тетяна Рамач

U KARLOVCU PREDSTAVLJENA IZLOŽBA „BOJE RATA I NADE: CRTEŽI RANJENOG DJETINJSTVA“

U Muzeju Domovinskog rata Karlovac – Turanj 15. i 16. travnja 2026. godine bila je predstavljena duboko potrebna izložba „Boje rata i nade: crteži ranjenog djetinjstva“, koja kroz likovne radove ukrajinske djece donosi snažna, dirljiva svjedočanstva o odrastanju u sjeni rata.

Izložba okuplja dječje crteže nastale u blizini ratnih područja, proizašle iz međunarodne suradnje i solidarnosti institucija iz Hrvatske i Ukrajine. Pred posjetiteljem se otvara svijet u kojem dječja ruka, umjesto igre, bilježi ono što nijedno djetinjstvo ne bi smjelo upoznati.

Obuhvaćeno je oko 400 radova koje su ukrajinska djeca stvarala u razdoblju od 2022. do 2025. godine. Ti crteži nadilaze granice umjetničkog izraza – oni su tihi vapaji, krhka, ali snažna svjedočanstva straha, gubitka i boli, ali i neuništive nade u bolje sutra, viđene očima najmlađih. Kako stoji u predgovoru kataloga izložbe, riječ je o iskrenim zapisima djetinjstva koje je prerano suočeno s razaranjem.

Autorica izložbe je Liudmyla Sydorenko, a svečanom otvorenju prisustvovali su: Anita Milas-Anžić, izaslanica potpredsjednika Vlade i ministra hrvatskih branitelja te ravnateljica

Uprave za savjetodavnu, psihosocijalnu i zdravstvenu pomoć; Nina Kirilič, supruga veleposlanika Ukrajine u Republici Hrvatskoj; Marina Udbinac Stupljanec, voditeljica Odsjeka za hrvatske branitelje, zdravstvo i socijalnu skrb Karlovačke županije; Draženka Sila Ljubenko, pročelnica Upravnog odjela za društvene djelatnosti Grada Karlovca; te vlč. Miroslav Barnjičko iz Župe sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu.

Ova izložba ne ostavlja prostor ravnodušnosti – ona nas podsjeća koliko su djetinjstvo, mir i sigurnost dragocjeni, ali i koliko je snaga nade u stanju preživjeti i najteže trenutke.

Tetjana Ramač

UKRAJINSKI PLES U PROGRAMU DANA ŠKOLE „ANTUN MATIJA RELJKOVIĆ“ BEBRINA

U petak, 24. travnja 2026. godine, svečano je obilježen Dan Općine Bebrina i Dan Osnovne škole „Antun Matija Reljković“ Bebrina. Kao i prethodnih godina, ova je prigoda okupila brojne uzvanike i mještane koji su uživali u zajedničkom druženju i svečanom ozračju.

Program obilježavanja tradicionalno je započeo polaganjem vijenaca kod spomen-obilježja poginulim hrvatskim braniteljima, nakon čega je uslijedila misa na kojoj su se okupili sudionici.

Svečanost je nastavljena sjednicom Općinskog vijeća, tijekom koje se prisutnima obratio načelnik Općine, Ivan Brzić, izvijestivši o realiziranim projektima te zahvalivši svima koji su svojim radom i zalaganjem pridonijeli razvoju općine. Dan Općine stanovnicima je čestitala i saborska zastupnica Sanda Livia Maduna.

Središnji dio programa nastavljen je u Osnovnoj školi „Antun Matija Reljković“ Bebrina, gdje je okupljene pozdravila ravnateljica Marija Rosandić.

Učenički program unio je dašak veselja, optimizma i radosti u cjelokupno obilježavanje. Svojim nastupima učenici su još jednom potvrdili da je djetinjstvo najljepše razdoblje života te da budućnost s pravom počiva u njihovim rukama.

U programu su sudjelovali i učenici koji u školi pohađaju nastavu ukrajinskoga jezika prema Modelu C. Pod vodstvom učiteljice Oksane Martinjuk izveli su ukrajinski narodni ples „Grlica“, koji je osobito pridonio svečanosti programa. Prekrasne ukrajinske narodne nošnje, kao i uvijek, oduševile su svojom ljepotom i autentičnošću.

Izvedbom plesa „Grlica“ učenici su uputili snažnu i univerzalnu poruku — da djeca žele mir, bezbrižno odrastanje i sigurnu budućnost. Grlica, kao simbol ljubavi, vjernosti i mira, dodatno je naglasila dubinu i značaj njihove izvedbe.

Josipa Crljen

HUMANITARNI KONCERT MARIANNE ILKIV I GOSTIJU U ZAGREBU U MALOJ DVORANI LISINSKI

Ukrajinska umjetnica, pjevačica i pedagoginja Marianna Ilkiv održala je u ponedjeljak, 30. ožujka 2026. godine, svoj prvi solistički koncert na jednoj od najprestižnijih hrvatskih pozornica, u Maloj dvorani Koncertne dvorane Vatroslava Lisinskog u Zagrebu. Tijekom večeri izvođene su najljepše ukrajinske pjesme – tradicionalne i autorske, u interpretaciji koja donosi snažnu emociju i autentičan umjetnički izraz.

Uz Mariannu Ilkiv na pozornici su nastupili tamburaški sastav „Divne godine“, učenici škole „Glazbeno stvaralaštvo“ Ilkiv, koji djeluju u Gospiću, Korenici i Zagrebu, kao i članovi Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva „Ukrajina“ iz Slavonskog Broda koji već desetljećima, točnije od 1979. godine uspješno djeluje na očuvanju ukrajinskog jezika, običaja i kulturne baštine Ukrajine i Ukrajinaca u Hrvatskoj. Upravo njihova prisutnost dala je dodatnu društvenu težinu koncertu jer pokazuje da ukrajinska kulturna prisutnost u Hrvatskoj nije novost nastala tek nakon ruske agresije 2022. godine, nego ima svoje dublje korijene i kontinuitet. To Društvo već dugo okuplja članove različitih generacija, a njegovi folklorni i kulturni programi svjedoče o tome kako se identitet može sačuvati i daleko od matične zemlje. U tom kontekstu, koncert u Lisinskom djeluje i kao šira javna potvrda rada zajednice koja je svoj prostor gradila strpljivo, kroz udruge, nastupe, vjerski i društveni život te međusobnu solidarnost sa većinskim hrvatskim a i ostalim narodima u Republici Hrvatskoj. Njihovi nastupi, osobito ukrajinski narodni plesovi, dali su večeri dodatnu dinamiku i kulturnu dimenziju.

Večer je bila obilježena snažnim emocijama, bogatim programom i humanitarnom porukom, a publika je svjedočila spoju umjetnosti, kulture i solidarnosti. Za publiku u Hrvatskoj takav program otvara prostor da se Ukrajinu ne promatra samo kroz dnevno-političke vijesti i ratne izvještaje, nego i kroz njezinu književnost, glazbu, kulturu i običaje.

Marianna Ilkiv ovim je koncertom obilježila i 20 godina umjetničke karijere, a njezin nastup u Lisinskom potvrđuje kontinuirani umjetnički razvoj, ali i sve snažniju prisutnost na hrvatskoj kulturnoj sceni.

Koncert je održan uz potporu Veleposlanstva Ukrajine u Republici Hrvatskoj i Grada Zagreba, a među uzvanicima u dvorani bili su i veleposlanik Ukrajine u Republici Hrvatskoj Vasylyl Kirilič, saborska zastupnica Zdravka Bušić, voditeljica Grupe prijateljstva Hrvatska-Ukrajina, koje djeluje pri Hrvatskom saboru, predstavnica Grada Zagreba te križevački biskup, vladika Milan Stipić. Njihova nazočnost dodatno je naglasila važnost večeri koja je, osim umjetničkog, imala i snažan simbolički i humanitarni karakter.

Marianna Ilkiv je renomirana ukrajinska glazbena umjetnica i osnivačica škole pjevanja „Ilkiv“. Osim što je istaknuta akademska glazbenica, u Gospiću, Korenici i Zagrebu osnovala je vlastitu školu pjevanja. Upravo ovdje pokazuje svoju strast prema umjetnosti i mladima, prenoseći svoje bogato iskustvo na nove generacije talentiranih pjevača. Marianna Ilkiv rođena je u Lavovu u Ukrajini, gdje je započela svoje glazbeno obrazovanje u Državnom glazbenom liceju Stanislava Ljudkevycha. Akademske

obrazovanje nastavila je na Nacionalnoj glazbenoj akademiji „Mykola Lysenko“, gdje je stekla zvanje magistre akademskog pjevanja. Od početka ruske agresije na Ukrajinu umjetnica aktivno sudjeluje u humanitarnim koncertima i kulturnim inicijativama diljem svijeta. Njezina umjetnost postala je dio takozvanog kulturnog fronta, gdje glazba postaje glas podrške, solidarnosti i nade ukrajinskom narodu.

Tijekom svoje karijere djelovala je kao solistica različitih glazbenih sastava i orkestara. Od 2007. do 2011. godine bila je solistica Orkestra Ministarstva za izvanredne situacije Ukrajine u Kyjivu, dok je od 2014. do 2024. godine nastupala kao solistica vojnog puhačkog orkestra Nacionalne akademije kopnenih snaga hetmana Petra Sahajdačnog u Lavovu. Za svoj kulturni i volonterski rad, osobito za podršku ukrajinskim vojnicima, nagrađena je državnim priznanjem i medaljom „Za potporu Oružanim snagama Ukrajine“.

Poseban vizualni segment večeri bio je prikaz tradicionalnih ukrajinskih narodnih vezova, posebno vezenih košulja-

vyšyvanki i modnih dodataka brenda Svit Vyšyvank (Lviv) uz mogućnost kupnje.

Inače, vyšyvanka u ukrajinskoj kulturi nije običan odjevni predmet. Ona ima obiteljsko, regionalno i simboličko značenje, često prenosi motive karakteristične za određeni kraj, a u suvremenim okolnostima postala je i snažan znak kulturnog otpora i nacionalne pripadnosti, čime je dodatno istaknuta povezanost umjetnosti i identiteta. Cilj koncerta u Maloj dvorani Koncertne dvorane Vatroslava Lisinskog u Zagrebu bio je prikazati dostojanstvo i nadu, slaveći kulturni identitet Ukrajinaca u Hrvatskoj koji opstaje usprkos svim izazovima već više od sto trideset godina, te pružiti potporu onima kojima je ona u ovom trenutku najpotrebnija. Koncert je imao i humanitarni karakter. Tijekom večeri prikupljana su sredstva za pomoć ukrajinskim vojnicima koji na bojišnici uspješno brane Ukrajinu od podle ruske agresije, ubijanja civila i uništavanja ukrajinske energetske infrastrukture.

Nikola Zastrižni

ШЕВЧЕНКІВСЬКІ ДНІ У ЗАГРЕБІ: ТРАДИЦІЯ, ЩО ОБ'ЄДНУЄ КУЛЬТУРИ

Два класики української літератури – Іван Франко і Тарас Шевченко

На Кафедрі української мови і літератури Філософського факультету Загребського університету відбулися традиційні Шевченківські дні – подія, яка вже десятиліттями є важливою складовою культурного та наукового життя наукової україністики та української громади в Хорватії. Ці дні не лише вшановують пам'ять Тараса Шевченка, а й створюють простір для глибшого осмислення української культури, історії та ідентичності в міжнародному середовищі.

Цьогорічна програма вирізнялася особливою насиченістю та концептуальною цілісністю. Вона поєднала наукову лекцію, презентацію книжки та відкриття виставки, що разом сформували багатовимірний культурний діалог між Україною та Хорватією. У центрі уваги опинилися дві ключові постаті української культури –

Іван Франко та Тарас Шевченко, чия спадщина продовжує формувати сучасне українське мислення.

У четвер, 26 березня 2026 року, в аудиторії А-224 у рамках програми Erasmus відбулася відкрита лекція доктора наук Наталії Тихолоз «Сенс і символи Великодня у дослідженнях Івана Франка», що супроводжувалася презентацією книги «Великдень у Франків. Дух і смак традицій». Цей виступ став справжньою інтелектуальною подією, яка дозволила слухачам глибше зануритися у світ української духовної культури через призму франкознавчих досліджень. Лекторка переконливо продемонструвала, що Великдень у науковій спадщині Івана Франка постає не лише як релігійне свято, але як складний культурний феномен, у якому переплітаються віра, народні традиції, символіка і національна пам'ять. Особливу увагу було приділено інтерпретації писанки, великоднього кошика, обрядовості та родинних звичаїв як знаків, що передають цінності з покоління в покоління. Презентація книги доповнила лекцію теплими й водночас глибокими розповідями про родинний світ Франків, показуючи, як велика інтелектуальна спадщина формується також у повсякденному житті, у традиціях, що живуть у родині.

Не менш значущою частиною програми стало відкриття виставки «Шевченко. Деколонізація», яка відбулася в аулі факультету за участі автора проекту, науковця Богдана Тихолоза та за підтримки представника української національної меншини у Загребській жупанії Андрія Павлешена. Подія викликала щирий інте-

рес серед студентів і викладачів, які мали змогу не лише оглянути експозицію, а й почути авторські коментарі, що розкривали концепцію виставки та її ідею.

Ця експозиція є особливо важливою в сучасному контексті, адже вона пропонує новий погляд на постать Тараса Шевченка – поза рамками стереотипного чи спрощеного сприйняття. Для хорватського глядача, який лише відкриває для себе українську культуру, виставка виконує надзвичайно важливу просвітницьку функцію. Вона не тільки знайомить із біографією поета, але й пояснює складну поетику його творів, їхню символіку та історичний контекст.

Особливість виставки на Філософському факультеті полягає в тому, що вона адаптована для хорватськомовної аудиторії. Завдяки зусиллям викладачів кафедри української мови і літератури – Дарії Павлешен і Домогоя Кличека – експозиція стала доступною ширшому колу відвідувачів. Водночас україномовну версію можна побачити в Українському домі, що створює своєрідний культурний міст між двома просторами.

Виставка також порушує важливе питання: чому саме Шевченко став центральною постаттю української ідентичності. Вона переконливо показує, що для українців Шевченко – це не лише художник і поет, а символ любові

до рідної землі, прагнення до свободи і боротьби за незалежність. Шевченко для українців це не лише давній літературний класик, а символ живої дії, незалежності та свободи. Його образ і слово залишаються джерелом натхнення для українських захисників під час російсько-української війни, як і під час Революції гідності 2014 року та в попередні історичні епохи.

У контексті сучасної російсько-української війни, тобто російської агресії, ці сенси набувають особливої гостроти. Шевченко стає моральним орієнтиром, джерелом сили для захисників України. Показовим є і той факт, що пам'ятники Шевченку на окупованих територіях стають мішенями для ворога. Це ще раз підтверджує: ворог боїться не лише зброї, але й символів української ідентичності, які мають потужну силу, адже вони втілюють дух народу, який неможливо знищити.

Шевченківські дні у Загребі вкотре довели, що подібні заходи мають надзвичайно важливе значення. Вони не лише зберігають культурну пам'ять, а й формують простір для діалогу, взаєморозуміння та солідарності. Поеднання академічного підходу, культурної презентації та сучасного осмислення традиції дозволяє глибше зрозуміти Україну в європейському контексті та зміцнює зв'язки між народами.

Дарія Павлешен

ПЕРЕЧИТАТИ ШЕВЧЕНКА, ПОЕТА СИЛИ

«Хто ми такі? Куди прямуємо? Без Тараса Шевченка зрозуміти й відчувати це неможливо», — з таких слів розпочав свою зустріч з українською громадою в Загребі Богдан Тихолоз, директор Дому Івана Франка у Львові. 26 березня 2026 року Богдан Тихолоз відкрив в Українському домі в Загребі мобільну виставку в межах проєкту «Вогонь, а не попіл: перечитаний Шевченко». Він є авто-

ром концепції та контенту, а також куратором виставки «Шевченко: деколонізація (прощання з міфами)».

Експозицію представлено в Українському домі українською мовою; цю ж виставку хорватською можна переглянути на Філософському факультеті Університету в Загребі завдяки зусиллям викладачів кафедри української мови і літератури — Дарії Павлешен і Домогоя Кличека. Згодом ці виставки, за бажанням громад, можуть бути представлені в різних куточках Хорватії.

«Як давно ви читали Шевченка? Пам'ятаєте, скільки він залишив нам поетичних творів? А який останній рядок “Заповіту”?» — цими питаннями Богдан Тихолоз заскочив слухачів зненацька. Він нагадав, що пам'ятники Леніну, яких колись було дуже багато у світі, здебільшого знесені, тоді як пам'ятники Тарасу Шевченку продовжують встановлювати. Адже жоден культ не може бути штучним: традиція — це не поклоніння попелу, а передавання вогню.

Богдан Тихолоз говорив про те, як буває складно відчувати енергетичний заряд митців, які жили століття тому. Проте вірші Тараса Григоровича — це потужна енергія. «Шевченко — дуже дорослий поет, із його віршів струменіє могутня сила. Кажуть, є такий тест на Шевченка: коли читаєш його поезію і по шкірі біжать мурашки — ти українець», — зазначив він.

На жаль, за його спостереженнями, мало хто прочитав Шевченка повністю. Рідко хто доходить від початку до кінця — через лінощі або через те, що це здається нудним. Але нудьга виникає лише тому, що навколо класиків існує надто багато стереотипів.

«Шевченко був прекрасним іміджмейкером, — зазначив лектор. — Він сам себе позиціонував у двох образах, які збереглися на фотографіях: молодого митця і козацького батька в кожусі та смушевій шапці... У важкі часи українці шукають саме батька — і це впізнаваний усюди образ Тараса Шевченка в різних іпостасях. Недарма

останнім часом з'явилося так багато мемів, які молоді митці присвячують поетові...»

Коли ми перечитуємо класиків, ми оживляємо їх. Шевченко прагнув бути прочитаним. Коли Тарас Григорович народився, жив і помер, України як держави не існувало — її не було на мапі. Цікаво, що в його поезії ви не знайдете слова «українці», зате слово «Україна» звучить багато разів. Це історія про державницьку ідентичність, український дух, який так прагнуть знищити вороги. Він вірив, що Україна буде.

Ксенія Мелешко

ЧОРНОБИЛЬ — БІЛЬ, ЩО НЕ ЗНИКАЄ

40 років від аварії на Чорнобильській АЕС: радіація не знає кордонів

40 років тому, 26 квітня 1986 року, на четвертому енергоблоці Чорнобильської АЕС під час нічного випробування сталися два вибухи. Пожежа на зруйнованому реакторі тривала десять днів, а в атмосферу вирвалася хмара радіоактивного пилу. Вітер поніс на північний захід небезпечні ізотопи, які осідали на землю та проникали у воду.

За кількістю постраждалих від аварії Україна посідає перше місце серед колишніх республік Радянського Союзу. Чорнобильський викид не зупинився на межах України. За оцінками МАГАТЕ, забруднення охопило приблизно 150 тисяч квадратних кілометрів у Білорусі та Росії. Потужний циклон переніс радіоактивні речовини над територіями Литви, Латвії, Польщі, Швеції, Норвегії, Австрії, Фінляндії, Великої Британії, а згодом — Німеччини, Нідерландів і Бельгії. Над Європою справді пройшла радіоактивна хмара.

Зона відчуження навколо станції охоплює радіус приблизно 30 кілометрів, і значна її частина й досі залишається майже безлюдною.

26 квітня — День чорнобильської трагедії. Це міжнародний день пам'яті, встановлений Генеральною Асамблеєю ООН, що має подвійну мету. По-перше, це вшанування подвигу ліквідаторів — пожежників, військових, медиків і науковців, які ціною власного життя мінімізували наслідки аварії. По-друге, це нагадування про необхідність глобальної ядерної безпеки. Чорнобиль навчив світ, що радіація не знає кордонів, а

приховування правди про техногенні загрози призводить до катастрофічних наслідків.

Для України ця дата давно стала не лише днем пам'яті про найбільшу техногенну катастрофу, а й нагадуванням про ціну помилок, замовчування і поспіху.

Минуло 40 років від аварії на Чорнобильській АЕС, але її наслідки й досі обговорює світова наукова спільнота. За визначенням UNSCEAR і ВООЗ, Чорнобильську катастрофу віднесено до аварій ядерних об'єктів найвищого рівня. Історики наголошують на політичній відповідальності комуністичного режиму, який заради ідеологічних інтересів поставив під загрозу життя і здоров'я мільйонів людей.

Поєднання людських помилок, недосконалості конструкції, порушень технології будівництва та використання неякісних матеріалів призвело до цієї техногенної катастрофи. Злочинне приховування владою інформації лише поглибило її наслідки.

На жаль, навіть через десятиліття це місце знову стало зоною ризику. У лютому 2022 року майданчик ЧАЕС опинився під контролем російських військ. Російський агресор використав Чорнобильську атомну станцію та об'єкти захисту після катастрофи для здійснення повномасштабного вторгнення.

24 лютого 2022 року підрозділи окупантів, що висувалися з території Республіки Білорусь, увійшли в зону відчуження, захопили об'єкти ЧАЕС і взяли у заручники персонал станції. У березні 2022 року ворог накопичу-

вав сили в районі станції, об'єкта «Укриття» та всієї зони відчуження. Це створило серйозну загрозу радіаційного зараження місцевості та передумови для аварійних ситуацій на особливо небезпечних об'єктах.

Безвідповідальні дії російського командування, яке розмістило особовий склад трьох батальйонно-тактичних груп у так званому Рудому лісі — зоні з високим рівнем радіаційного забруднення — призвели до масового опромінення військових.

31 березня 2022 року російські війська залишили територію Чорнобильської АЕС. Відступаючи, вони пограбували приміщення, викрали техніку та інші цінності.

Покидаючи станцію, окупанти також взяли в полон і вивезли до Росії цивільних працівників ЧАЕС і нацгвардійців, які її охороняли. Далеко не всі з них повернулися додому.

Підготувала Тетяна Рамач

ПРИП'ЯТЬ — МІСТО МОЛОДИХ, ЯКОГО БІЛЬШЕ НЕМАЄ

Квітневий день здавався звичайним: діти їли морозиво, а машини, що поливали вулиці, не викликали жодних підозр. Місто жило майбутнім, якого не стало за одну ніч.

Середній вік жителів Прип'яті на момент аварії становив 26 років.

30 000 куців троянд різних сортів прикрашали вулиці міста.

Начальник зміни Олександр Акімов залишився в напівзруйнованому приміщенні для локалізації наслідків аварії. Він помер від гострої променевої хвороби у травні 1986 року.

Старший черговий електромонтер Анатолій Баранов ціною власного життя перевів турбогенератори з водню на азот, щоб запобігти масштабній пожежі.

Старший оператор Валерій Ходемчук став першою жертвою аварії — він назавжди залишився під завалами четвертого енергоблока.

Містянам обіцяли швидке повернення. Ця неправда змусила людей залишити все найцінніше, перетворивши тимчасовий виїзд на дорогу в один бік.

Щоб надійно закрити зруйнований реактор, інженери створили найбільшу рухоми наземну конструкцію в історії людства. Арка настільки велика, що під нею можна було б розмістити Статую Свободи.

Перемога природи: як зона стала заповідником

Антропогенний вплив (діяльність людини) виявився значно шкідливішим для природи, ніж радіація. Без постійного втручання людини зона відчуження поступово перетворилася на унікальний біосферний заповідник. Сьогодні це дім для вовків, рисей, бурих ведмедів і червонокнижних коней Пржевальського.

Чорнобиль — це історія не лише про руйнування, а й про те, як життя та правда зрештою перемагають систему і смерть. Чорнобиль — це не тільки трагедія. Це попередження.

ЗБЕРЕЖЕННЯ ВЕЛИКОДНІХ ТРАДИЦІЙ У ЗАГРЕБІ

У місті Загреб, у культурному центрі «Дубрава», 28 березня 2026 року відбувся традиційний захід, присвячений збереженню та популяризації великодніх звичаїв. У межах щорічного проекту «Традиції, які нас поєднують», що реалізується під ідейним натхненням етнографа та керівниці проектів пані Луції Франич-Новак, було представлено мистецтво української писанки.

Свою майстерність та глибоку відданість народним традиціям продемонстрували майстрині, активні членкині Української громади міста Загреб — Тетяна Шагадин, Марина Журавель та Марія Масловська.

Того ж дня, 28 березня 2026 року, в осередку збереження культурної спадщини — Етнографічному музеї Загреб — майстрині Людмила Волошина та Оксана Журавель відкрили для хорватських учасників майстер-класу барвистий і символічно насичений світ українського писанкарства.

30 березня 2026 року в Центрі культури в Суседграді Марина Журавель і Людмила Волошина провели навчальну зустріч, під час якої ознайомили відвідувачів із технікою створення «шкрябанки», розкривши тонкощі перетворення традиційної крашанки на витончений витвір народного мистецтва.

Українська громада міста Загреб

ЛІТЕРАТУРНИЙ ВЕЧІР У ЗАГРЕБІ, ПРИСВЯЧЕНИЙ ДІЯЧУ УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ ЛЕСЮ КУРБАСУ

У місті Загреб, в Українському домі, 24 квітня 2026 року відбувся змістовний літературний вечір, присвячений постаті видатного діяча українського театру - Леся Курбаса. Філологиня пані Марія Кульчицька відкрила присутнім маловідомі й водночас надзвичайно цікаві сторінки з життя українського генія.

Леся Курбас народився 25 лютого 1887 року в місті Самбір (Самбірський повіт, Королівство Галичини та Володимирії, Австро-Угорщина; нині - Самбірський район Львівської області, Україна) у родині акторів галицького театру - Степана та Ванди Курбасів. Освіту здобував у Тернопільській гімназії, згодом навчався у Львівському університеті, де активно долучався до руху за українізацію навчального закладу. На знак протесту проти політики полонізації він продовжив навчання у Віденському університеті на філософському факультеті. Водночас закінчив драматичну школу при Віденській консерваторії. Леся Курбас високо цінував творчість Івана Франка, щиро захоплювався творчістю Олександра Олеся та Лесі Українки, особливо її драматургією.

Літературний вечір у Загребі пройшов у теплій та натхненній атмосфері. Учасники мали нагоду долучитися до обговорення, поставити запитання, обмінятися думками й ідеями щодо майбутніх культурних заходів. Присутні відкрили для себе багато нових і цікавих фактів про життя та творчість Леся Курбаса.

Українська громада міста Загреб

USKRSNI PONEĐJELJAK U SLOBODNICI

Ukrajinski narodni ples predstavili članovi UKPD „Andrij Pelih“ Šumeće

FOLKLORNA MANIFESTACIJA
23.USKRSNI PONEĐJELJAK u Slobodnici

Povorka kroz ulicu Gornja Mala 15:00h

KUD ŠOKICA SLOBODNICA
UKPD ANDRIJ PELIH ŠUMEĆE
KUD KONDRIČANI KONDRIĆ
KUD DRAGALIĆ
HKUU TRENK NOVA GRADIŠKA
PPK SINDIR ŽUPANJA

GRUPA ESTRADA 19h
ULAZ DOBROVOLJAN PRILOG

BOGATA TOMBOLA!

U Slobodnici kraj Slavenskog Broda, 6. travnja 2026. godine održana je 23. manifestacija „Uskrсни ponedjeljak u Slobodnici“.

U svečanom programu folklorne manifestacije, u organizaciji KUD-a „Šokica“ iz Slobodnice, sudjelovali su predstavnici pet kulturno-umjetničkih udruga koji su predstavili bogatstvo svoje kulturne baštine: KUD „Šokica“ Slobodnica, UKPD „Andrij Pelih“ Šumeće, KUD „Kondričani“ iz

Kondrića, KUD „Dragalić“ iz Dragalića, HKUU „Trenk“ Nova Gradiška te PPK „Sindir“ Županja.

Uoči kulturno-umjetničkog programa organizirana je i svečana povorka sudionika u narodnim nošnjama kroz ulicu Gornja Mala.

Bogatstvo ukrajinske kulture, osobito tradicijskog plesa, dostojno su predstavili članovi UKPD „Andrij Pelih“ iz Šumeća. Svojim su nastupom unijeli dašak ukrajinske tradicije i kulture te na svečan način obilježili svoj prvi nastup u Slobodnici.

Program su mladi plesači započeli uvodnim, pozdravnim plesom s kruhom na vezenom ručniku, simbolično pozdravivši okupljene i prenijevši duh zajedništva. Nastup je nastavljen izvedbom najpoznatijeg ukrajinskog narodnog plesa „Hopak“ koji je oduševio publiku svojom dinamikom, živahnim ritmom i atraktivnom koreografijom.

Ovaj nastup u Slobodnici predstavlja važan korak za društvo, osobito za mlade plesače, te potvrđuje uspješan nastavak djelovanja na očuvanju i promicanju bogate ukrajinske tradicije i kulture.

Ozana Stasjuk

АНСАМБЛЬ «ЩЕДРИК» ІЗ ЗАГРЕБА ВІДВІДАВ УКРАЇНСЬКИХ ЗАХИСНИКІВ

Ансамбль «Щедрик» Української громади міста Загреб 11 квітня 2026 року відвідав українських захисників, які проходять реабілітацію в Хорватії. Щирим співом і теплом сердець учасники ансамблю привітали з Великоднем тих, кому глибоко вдячні за незламність України, за її силу вистояти та впевнено йти до жаданої Перемоги.

Серед гостей, зібраних спільними зусиллями членів організації, небайдужих українців Загреб, а також представників товариства «Українці у Ліці» і Посольства України в Республіці Хорватія, були й особливо зворушливі подарунки — вітальні листівки, створені дітьми «малої школи», що відбулася в Загребі.

Українська громада міста Загреб

У РІЄЦІ ВИЙШЛА ДРУКОМ КНИГА ОЛЬГИ КАМІНСЬКОЇ «ŠČEDRYK, ЩЕДРИК», ПРИСВЯЧЕНА ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ МИКОЛИ ЛЕОНТОВИЧА

У місті Рієка побачило світ нове видання, яке поповнило вагому колекцію книг членів Українського культурно-просвітницького товариства «Дніпро» Рієка. Цього разу українська громада представила широкому загалу книгу «Ščedryk, Щедрик» авторки Ольги Камінської — музичний збірник, присвячений творчості видатного українського композитора Миколи Леонтовича.

Видання розкриває цікаві сторінки життя і творчості митця та містить оригінальні хорові композиції Леонтовича, створені на основі поетичних текстів і мелодій українських народних пісень.

Редакторкою книги стала журналістка Марта Мартінчіч, а музичне упорядкування здійснив фаготист Віктор Камінський.

У своєму коментарі Марта Мартінчіч наголосила, що прем'єрне виконання «Щедрика» на Різдво 1916 року в Києві стало знаковою подією для української культурної спільноти. Хорова мініатюра швидко принесла визнання композиторові та відкрила його ім'я широкому колу поціновувачів музики. Відтоді «Щедрик» став символом музичної геніальності Миколи Леонтовича й важливим чинником утвердження української музичної культури у світі. Сьогодні твори композитора звучать

на провідних сценах Франції, Німеччини, Нідерландів, Великої Британії, Австрії та користуються особливою популярністю у Північній Америці.

Вихід збірника у Хорватії має особливе значення, адже сприяє ширшому усвідомленню того, що всесвітньо відомий «Carol of the Bells» походить від українського «Щедрика», створеного Миколою Леонтовичем.

Музичний упорядник Віктор Камінський підкреслив вагомість творчого доробку композитора, який налічує близько 150 творів. До збірника увійшли найпопулярніші з них, що дають змогу глибше відчувати художню майстерність митця. Видання містить композиції для мішаного, чоловічого, жіночого та дитячого хорів, відкриваючи широкі можливості для виконавців різного рівня.

Авторка книги Ольга Камінська зазначила, що метою видання є ознайомлення молодого покоління — зокрема студентів музичних навчальних закладів Хорватії — з багатою спадщиною української хорової музики. Вона підкреслила, що Хорватія має потужні традиції хорового співу, тож цей збірник стане цінним доповненням до репертуару місцевих колективів.

На переконання авторки, нотний збірник «Щедрик» стане справжньою скарбницею творів Миколи Леонтовича для молодих музикантів, освітніх установ, а також професійних і аматорських хорів, сприяючи подальшому поширенню української музичної культури у світі.

Віктор Камінський

„GLAZBENI MOZAİK“ U RIJECI

Желю записати своје дојмове након реализације мог пројекта-идеје „Glazbeni mozaik“, који су ми помогли провести у дјело истински пријатељи и талентирани људи који плодно живе и раде на подручју глaзбене културе града Ријеке, као и градски чeлници који дају зелено свeтло свeму новом, занимљивом и креативном како би се обогатила cjelokupна културна сцена овог divnog hrvatskog grada.

Зaхвална сам новоизабраној градоначeлници Ријеке, госпођи Ivани Rinčić, која је почетком јесени прошле године

otvorila natječaj за zanimljiv kulturni projekt у gradu. Nakon što sam то pročitала, nisam imала двојбе треба ли наше Ukraјinsko kulturno-prosvjetno društvo „Dnjipro“ – Rijeka sudjelovati у natječaju. U hrvatskim kulturnim krugovima grada imamo simpatizere ukraјinske glazbe jer smo poznati kao talentirani umjetnici čija је jezgra iskreno služila и nastavlja služiti у Opernom kazalištu im. Ivana pl. Zajca. Dolaskom nove generacije glazbenika у kazalište – Talijana, Slovenaca, Gruzijaca, Ukraјinaca, Nijemaca и Armenaca – sa zadovoljstvom ih uključujemo у koncerte ukraјinske и svjetske glazbe које organizira наше društvo „Dnjipro“ – Rijeka. Ovo kulturno natjecanje gospođe Ive Rinčić postalo је svoјevrsna „slagalica“ у којој су се poklopиле želja и mogućnost realizacije. Riječki Odjel за kulturu pomogao nam је у pripremi prijave и наш је projekt одобрен за финансијску potporu. Najважније је да смо сви zadovolјили своје креативне потребе те добили priliku predstaviti ukraјinsku instrumentalnu и vokalnu glazbu у оквиру svjetske и europske glazbene baštine.

Logičно је да сам projekt nazвала „Glazbeni mozaik“, у складу с njegovom svrhom.

Glazbeni mozaik kombinira elemente klasične, jazz и folk glazbe, moderne pop-glazbe, filmske glazbe и drugih жанrova. Sličan је vizualnom mozaiku у којем мали oboјени kamenčići

tvore veliku sliku. U tom je duhu održan svečani gala koncert, inspiriran brojnim umjetnicima grada Rijeke. Repertoar koncerta obuhvaćao je instrumentalnu i vokalnu glazbu, a vrhunac nastupa bio je ples djece iz plesnog ansambla „La-la dance“ u koreografiji Valentine Haustove. Na pozornici je nastupio niz instrumentalnih ansambala, među kojima su najstarija gradska limena glazba Rijeke „Trsat“, orkestar „Oberig“ Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva „Dnjipro“ – Rijeka, poznati riječki glazbenici „Trio Veljak“, multinacionalni instrumentalni kvartet „Jazzica“, poznati riječki gitarist Darko Jurković Charlie te ukrajinska violinistica koja privremeno boravi u Rijeci, Julia Knowles.

Hrvatska i ukrajinska operna i operetna pjevačica Olga Kaminska, mezzosopranistica Ivanica Vunić te mlada Ukrajinka iz Pule Olesja Rusinova izvele su operne arije, popularne ukrajinske pjesme i jazz vokalne skladbe. Koncert je na hrvatskom jeziku vodila poznata hrvatsko-talijanska glumica, spisateljica, redateljica i dramaturginja Laura Marchig.

Publika je imala priliku doživjeti glazbeni užitek na potpuno novi način – kroz glazbu koja priča vlastite priče

i legende. Koncert je pružio priliku svim poznavateljima multinacionalne kulture Rijeke, njezine povijesti i tradicije da se ujedine u glazbi koja odražava njezinu ljepotu i jedinstvenost. Ljubitelji i simpatizeri ukrajinske glazbe nisu propustili priliku uživati u ovom jedinstvenom glazbenom mozaiku. Glazbenu režiju projekta potpisala je narodna umjetnica Ukrajine Olga Kaminska, primadona Hrvatske opere u Rijeci, koja ga je uspješno ostvarila zajedno s kreativnim timom Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva „Dnjipro“ – Rijeka.

Naša cijenjena publika imala je priliku opustiti se i predahnuti, uživajući u raznolikim emotivnim glazbenim prizorima koji su podigli raspoloženje svih prisutnih.

Projekt je održan uz podršku Grada Rijeke i Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske.

Ulaz na događanja Društva uvijek je besplatan, no uz svaki događaj i koncert prikupljaju se dobrovoljni prilozima žuto-plavoj kutiji za pomoć Ukrajini.

Olga Kaminska

УКРАЇНСЬКИЙ ЦВІТ, ЩО ОБ'ЄДНУЄ СВІТ: У ДАЛМАЦІЇ ВІДБУЛОСЯ СВЯТО КУЛЬТУРИ, КРАСИ ТА НАТХНЕННЯ

У Далмації 6 квітня 2026 року відбулася особлива подія, яка стала справжнім святом української культури, єдності та творчості. Культурний захід під символічною назвою «Українського цвіту по цілому світу» («Цвіт») зібрав українську громаду, хорватських друзів і всіх поціновувачів мистецтва, щоб разом відзначити Великдень — свято світла, надії та нового початку.

Цей вечір став не просто виставкою, концертом чи показом — він перетворився на живу історію про силу культури, здатної об'єднувати людей незалежно від кордонів.

Єдність, що народжує силу

Відкриття заходу та однойменної виставки картин «BLOOM» відомих українських художниць — Оксани

Геґедиш, Юлії Седюк, Ельміри Шемседінової, Євгенії Бахтігареєвої — а також хорватської художниці Ані Марії Боттері відбулося в атмосфері щирості та вдячності. Організатори підкреслили важливість взаємної підтримки, адже саме вона є основою сильної української діаспори за кордоном. Особливу подяку висловили хорватським друзям, які розділили цей святковий день разом з українцями.

Навіть у складні часи українці продовжують творити, надихати та нести світло своєї культури у світ. Саме це стало головною ідеєю вечора — показати Україну не лише як символ боротьби, а як джерело краси, таланту та душевної щедрості.

Музика, що говорить мовою серця

Особливу атмосферу створив вокальний виступ керівниці театральної секції товариства «ЦВІТ» Тетяни Кірчик, яка представила авторські композиції, наповнені глибиною та емоціями. Музичну частину продовжив Sunny Family Band, подарувавши глядачам енергійну програму світових хітів XX століття у живому виконанні. Їхній виступ наповнив зал динамікою, теплом і справжнім святковим настроєм.

Юна піаністка Софія Хромова вразила слухачів витонченістю виконання. У її програмі прозвучали твори Yiruma («River Flows in You») та Фредеріка Шопена.

Вокальну частину продовжила Катерина Косенко, яка подарувала слухачам проникливі музичні номери, а фінальним акордом став виступ талановитої української вокалістки Ольги Снігурської, яка завершила програму емоційними композиціями.

Мода як мистецтво і мова культури

Окрасою заходу стали модні покази, що поєднали мистецтво, естетику, символізм і сучасний дизайн.

Дитяча колекція «Flores Sagradas» від дизайнерки Кате-

рини Чепак стала втіленням ніжності та природної краси. Ця колекція вже отримала міжнародне визнання — саме з нею дизайнерка здобула титул найкращої на конкурсі Moda Vision у Мадриді у 2025 році. Важливо, що Катерина Чепак також є партнеркою Fashion TV Ukraine та засновницею Fabech Fashion Week Ukraine і Fabech Fashion School, активно розвиваючи нове покоління дизайнерів.

Не менш вражаючим став показ для дорослих від бренду AV Original дизайнерки Віри Новак, який продемонстрував сучасний погляд на українську естетику та стиль.

Подяка тим, хто створює події

Організатори висловили щирі вдячності усім, хто долучився до створення цього вечора. Зокрема, Раді національних меншин Республіки Хорватія — за багаторічну підтримку; готелю Radisson Blu & SPA — за наданий простір (Grand Ballroom); Сергію Дістергову (Radisson); художницям Ані Марії Боттері та Оксані Геґедиш; дизайнеркам Катерині Чепак і Вірі Новак; усім моделям і більш ніж 50 учасникам організаційної команди.

Кожен із них зробив свій внесок у створення атмосфери тепла, краси та натхнення.

Культура, що квітне у світі

Цей захід став яскравим підтвердженням того, що українська культура живе й розквітає у світі, знаходячи нові форми, нові голоси та нові серця.

«Український цвіт» у Далмації — це не лише символічна назва, а й реальність: це люди, творчість, взаємна підтримка і віра в майбутнє. Світло цього великодушного свята ще довго залишатиметься в серцях усіх, хто став частиною цієї події.

Автор: Євгенія Бахтігареєва

Фото: Ольга Кислюк (Split Photo agency)

МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ ДИТЯЧОЇ КНИГИ В ОСІЄКУ

Міжнародний день дитячої книги – це особливе свято, яке щороку об'єднує дітей, педагогів і всіх, хто цінує силу слова та важливість читання у формуванні особистості. Його відзначають 2 квітня, підкреслюючи значення дитячої літератури як джерела знань, натхнення та моральних орієнтирів. Саме книги відкривають перед дитиною світ фантазії, допомагають розвивати уяву, критичне мислення та любов до рідної мови.

Дитяча книга відіграє надзвичайно важливу роль у вихованні підростаючого покоління. Через казки, вірші та оповідання діти знайомляться з поняттями добра і зла, вчаться співпереживати, розуміти інших та цінувати культурну спадщину свого народу. Особливої ваги набуває читання в умовах сучасного інформаційного середовища, де увагу дітей часто відволікають соціальні мережі. Саме тому проведення тематичних заходів, присвячених книзі, є важливим кроком до заохочення дітей до читання.

Тому 11 квітня 2026 року в Осієку Українське культурно-просвітне товариство імені Лесі Українки м. Осієк провело яскравий і змістовний захід, приурочений до Міжнародного дня дитячої книги. Цей день став справжнім святом для дітей, наповненим творчістю, радістю та новими відкриттями.

Програма заходу була насиченою та різноманітною. Особливе місце посіли виступи дітей, які декламували вірші українських дитячих письменників. Маленькі учасники з великою відповідальністю та натхненням підготували свої виступи, демонструючи не лише гарну пам'ять, а й щире кохання до українського слова. Кожен виступ був унікальним і викликав теплі емоції у присутніх.

Окремою частиною заходу стала презентація прислів'їв і приказок про книги. Діти підготували цікаві, дотепні та жартівливі вислови, які не лише розважали, а й містили глибокий зміст. Така форма роботи дозволила поєднати навчання з грою, зробивши процес пізнання легким і захопливим. Учасники не тільки знайомилися з народною мудрістю, а й вчилися розуміти її значення у повсякденному житті.

Не менш важливою складовою заходу стала презентація української традиційної кухні. Члени гуртка «Гердан», переважно мами і бабусі, з великим задоволенням представили дітям традиційні українські страви – борщ і вареники, які є символами української культури. Така ініціатива сприяла не лише знайомству з кулінарними традиціями, а й формуванню національної ідентичності, гордості за своє походження та поваги до культурної спадщини.

Захід пройшов у теплій, дружній атмосфері, об'єднавши дітей і педагогів навколо спільної ідеї – популяризації читання та збереження культурних традицій. Він став чудовим прикладом того, як через творчість і спільну діяльність можна зацікавити дітей книгою та прищепити любов до знань.

Таким чином, відзначення Міжнародного дня дитячої книги в УКПТ ім. Лесі Українки м. Осієк стало важливою подією, яка ще раз нагадала про цінність дитячої літератури та її роль у вихованні гармонійної, освіченої особистості. Подібні заходи мають велике значення, адже вони не лише популяризують читання, а й сприяють розвитку творчого потенціалу дітей, формують їхній світогляд і допомагають зберігати національні традиції.

Давор Лагудза

PRVA ISPOVIJED I SVEČANA SVETA PRIČEST U SLAVONSKOM BRODU

U nedjelju, 19. travnja 2026. godine kada se još nalazimo u uskršnom vremenu – vremenu radosti zbog Kristova uskrsnuća, u grkokatoličkoj Župi Uzvišenja Sv. Križa u Slavonskom Brodu služena je sveta liturgija povodom slavlja svete pričesti za osmero prvopričesnika (Damjan Hmilj, Sofia Hrushka, Katja Koćubi, Karlo Krajnović Mamula, Luka Mokricki, Erik Panić, Anja Peh i Maksym Zavali). Oni su po prvi puta pristupili svetoj Tajni ispovijedi i primili, pod prilikama kruha i vina, pričest na svečani način. Naime, u bizantsko-katoličkom obredu djeca se odmah pričešćuju prigodom krštenja i miropomazanja, a sada, povodom prve ispovijedi primaju na svečani način svetu pričest.

Pričest je posebno slavlje u kojem djeca, svečano odjevena i čista od grijeha, pristupaju euharistijskom stolu te u pričesti blaguju tijelo i krv Kristovu. „Tko jede tijelo moje i pije krv moju, u meni ostaje i ja u njemu“ Iv. 6,56. Sveta pričest je sakrament u kojem pod prilikama kruha i vina primamo pravo tijelo i pravu krv Isusa Krista. Taj je sakrament ustanovio Krist Gospodin na Posljednjoj večeri.

Svetu liturgiju i svečanost je predvodio župnik o. Aleksandar Hmilj a suslužio je đakon o. Robert Čabraja. Pjevao je crkveni zbor predvođen sestrama Vasilijankama. U svojoj nadahnutoj propovijedi (homiliji) o. Aleksandar potaknuo je prisutne roditelje i uzvanike da ovu svečanost prijateljevanja s Isusom kroz euharistiju nastave u svakodnevnom životu obogaćujući tako međusobni život ali i život župske i sveukupne zajednice, zahvalio svima koji su doprinijeli u organizaciji slavlja i uređenju crkve i župnog dvorišta a djeci je poželio mnogo uspjeha u daljnjem životu.

Nakon svete liturgije pričesnici su dobili posebne spomene i skromne darove te su se s roditeljima, rodbinom i župljanima okupili na domjenku u lijepo uređenom crkvenom dvorištu gdje su se međusobno družili, fotografirali a

zatim sretni i zadovoljni otišli svojim domovima i nastavili proslavljati ovaj značajan događaj u životu svakog vjernika.

Ono što se kod grkokatolika često naziva “prva svečana pričest” više odgovara latinskoj “prvoj pričesti nakon prve ispovijedi” – dakle svečanim, naglašenom pristupu Euharistiji, ali ne “prvom u životu”. Drugim riječima: za grkokatolike je pričest normalni dio života od najranije dobi, pa se zato ni ne radi strogi, jedinstveni model: “treći razred (devet godina) i jedna nedjelja u svibnju” kao kod rimokatolika. Treba pojasniti da je Križevačka eparhija grkokatolička i da se služi bizantskim obredom u kojem djeca primaju pričest već na krštenju (zajedno s krštenjem i miropomazanjem) i zatim se pričešćuju redovito, kao i odrasli.

Najviše grkokatolika danas ima u zapadnom dijelu Ukrajine, koja je stoljećima bila u sastavu Austro-Ugarske monarhije: ima ih više od pet milijuna, a nekoliko stotina tisuća grkokatolika živi u Slovačkoj, Mađarskoj i Rumunjskoj te u Americi, Kanadi i Australiji.

Na zapadu, to jest u zapadnom krilu Katoličke Crkve, na grkokatolike gledaju izrazito pozitivno, dok je na istoku, u pravoslavnom krilu posve suprotno. Tako, dok zapadna Crkva misli da bi upravo grkokatolici mogli biti “most” prema zajedništvu i ujedinjenju Crkve, pravoslavlje to ne želi niti čuti! Sveta pričest kod grkokatolika u Hrvatskoj (Križevačka eparhija) značajno se razlikuje od one u rimokatoličkim biskupijama, prvenstveno zbog bizantskog obreda. Grkokatolička Crkva u zapadnoj Ukrajini a i u Hrvatskoj pala je pod utjecaj Rimokatoličke Crkve gdje je praksa da se djeca ne pričešćuju do određene dobi i da se koristiti izraz Prva pričest. Zapravo, to nije točno. Zašto? Zato što u Grkokatoličkoj Crkvi ne postoji koncept Prve pričesti. Ako pogledamo Katekizam, imamo sakramente krštenja, potvrde, svete euharistije, a onda postoji i sakrament ispovijedi. To jest, u Crkvi, kada govo-

rimo o istočnom obredu ta je praksa sačuvana otkad postoji kršćanstvo i ne postoji propis od kojeg vremena dijete može primiti pričest.

U Hrvatskoj, u Križevačkoj eparhiji ili biskupiji Grkokatoličke Crkve u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Sloveniji vjernici su hrvatske, rusinske i ukrajinske nacionalnosti. U 18. st. iz zakarpatske Ukrajine na područje Vojvodine doseljavaju Rusini. Pri doseljenu oni su već bili grkokatolici, tj. potomci sjedinjenja iz 1646. godine, kada je zajedništvo s Rimom potpisano u Užhorodu (poznata i kao "Rutenska" ili

Užhorodska unija). Krajem 19. i početkom 20. st. doseljavaju Ukrajinci u sjevernu Bosnu (područje Prnjavora i Dervente) i Slavoniju (Lipovljani i sela oko Slavonskog Broda). I oni su već bili grkokatolici a potomci su još i ranije sklopljene tzv. "Brest-litovske unije" iz 1596. Ukrajinci i Rusini očuvali su se do danas kao dvije narodne skupine te s obzirom na vjeru i obred svi pripadaju Križevačkoj grkokatoličkoj eparhiji. Njihovim doseljavanjem, eparhija se kulturno obogatila i narasla brojem vjernika.

Nikola Zastrižni

TRADICIJE USKRSNOG DORUČKA: ŠTO PREDSTAVLJA SVAKO JELO U KOŠARI

Ukrajinski Uskrs je pun duboke duhovnosti i narodnih tradicija, uključujući i posvećenje uskrsne košare. To nije samo običaj, već dio kršćanskog života, u kojem svaki proizvod ima svoje sveto značenje. Zato ćemo vam sada predstaviti simboličko značenje svih jela na ukrajinskom uskrsnom stolu.

Paska: kruh života i simbol uskrsnuća

Paska je središnji element ukrajinske uskrsne košare koji simbolizira Isusa Krista kao kruh vječnoga života. Nije samo pecivo, već znak Kraljevstva nebeskog i pobjede života nad smrću. Priprema se s kvascem, koji prema Evanđelju personificira moć Kraljevstva Božjega koje prodire u sve.

Paska se ukrašava križevima, pletenicama, ptičicama, cvjetovima i drugim simbolima načinjenim od tijesta, što ju u potpunosti razlikuje od ruskog uskrsnog kolača kuljiča. Ona je izraz radosti i trijumfa uskrsnulog Spasitelja.

Pisanice: život u nastajanju

Jaje je drevni simbol novog života, a oslikano jaje je ujedno i utjelovljenje ljepote i kreativnosti.

Pisanice se daruju kao želja za dobrom, blagostanjem i srećom, a crvena boja simbolizira Kristovu krv. U mnogim obiteljima razmjena pisanicama postala je znak mira i jedinstva.

Jela od mesa: žrtva i blagoslov

Šunka, kobasica i ostali mesni proizvodi predstavljaju duhovnu radost koja dolazi nakon Velikog posta. Simboliziraju žrtvu, podsjećajući na starozavjetne žrtve i Krista kao Jaganjca prinesenog za grijeh svijeta. U molitvama za posvećenje podsjećaju na Abrahamovu žrtvu, kao i na priču o bludnome sinu.

Sir i maslac: nježnost Božje ljubavi

Ovi mliječni proizvodi podsjetnik su na majčinsku brigu i Božju nježnost prema ljudima. Maslac i sir prirodni su darovi prirode, a ne stvoreni ljudskim rukama. Često su oblikovani u ovalni ili okrugli oblik, simbolizirajući tako savršenstvo.

Oni su znakovi Božje milosti, koju traže kršćani. Kao što beba poseže za mlijekom, tako bi i vjernik trebao tražiti Božju prisutnost.

Hren: snaga vjere i pročišćenja

Ljut okus hrena simbolizira duhovnu čvrstoću i odlučnost u vjeri. Podsjeća na gorčinu patnje, ali i na moć uskrsnuća koja jača dušu. Također je poveznica na gorko bilje koje su Židovi jeli tijekom Pashe. Hren kao da čisti čovjeka od grešne slabosti i priprema ga na duhovnu pobjedu. U košari je hren znak obnovljene snage duha.

Sol: vjernost i čistoća srca

Sol u Bibliji simbolizira savez Boga i ljudi, znak je nepovredivosti i odanosti. Također, dodaje okus hrani, kao što vjera dodaje smisao životu. U „govoru na Gori“ Isus je svoje učenike nazvao „solju zemlje“, što znači da bi trebali biti izvor dobrote.

U uskrсноj košari sol je simbol životne nužnosti duhovne veze s Bogom. Podsjetnik je na potrebu održavanja čistoće srca i biti pravi kršćanin.

Svijeća: svjetlo uskrsnuća

Svijeća, koja se stavlja u uskrсну košaru, simbolizira svjetlo uskrsnulog Krista. Pali se tijekom posvete i postaje znak nade, radosti i unutarnjeg prosvjetljenja. Kao što vatra obasjava tamu, Krist obasjava naše živote. Noseći svjetlo svijeće kući, dijelimo milost Uskrsnuća s našim bližnjima.

Dekoracija košare: ljepota i vječnost

Uskrсну košaru ukrašavaju zelenom grančicom – simbolom besmrtnosti i novog života. Prekriva se vezanim ručnikom s natpisom „Христос воскрес!“, po mogućnosti ručno izrađenim, što je znak ljubavi i rada.

Često se koriste jarke vrpce i proljetno cvijeće, koji dodaju notu svečanosti i radosti. Sve to nije samo ukras, već odraz duboke duhovnosti blagdana. Košara treba biti sastavljena s razumijevanjem da je svaki element u njoj dio velike tajne uskrsnuća.

Pripremio: Davor Lagudza

USKRSNA DOGAĐANJA U ŽUPI UZVIŠENJA SVETOG KRIŽA U SLAVONSKOM BRODU

Kao i prethodnih godina tako je i ove 2026. godine Veliki tjedan i Uskrs sukladno liturgijskoj baštini svečano proslavljen u grkokatoličkoj župi Uzvišenja Svetog Križa u Slavonskom Brodu. Sve obrede predvodio je župnik i upravitelj župe o. Aleksandar Hmilj. Tijekom Velikog tjedna vjernici su imali mogućnost svete ispovijedi i pričesti. Molitvena i liturgijska baština kršćanskoga Istoka i Zapada dostiže vrhunac u Velikom tjednu i Uskrsu, budući je to središnji događaj cijele liturgijske godine. Bizantski katolički obred kojim se služe i grkokatolici u Hrvatskoj ima svoje posebnosti koje imaju svoje korijene u liturgijskoj praksi drevne jeruzalemske, antiohijske i carigradske Crkve. Započelo je u nedjelju 29. ožujka 2026. na Cvjetnu nedjelju – Nedjelju ulaska Gospodnjega u Jeruzalem kada crkva simbolično postaje Sveti Grad Jeruzalem, a vjerni narod, onaj koji je Krista svečano dočeka grančicama i poklicima: „Hosana, Sinu Davidovu! Blagoslovljen koji dolazi u ime Gospodnje!“ Poslije Božanske liturgije župnik, o. Aleksandar je blagoslovio maslinove grančice i cvijeće koje su vjernici uzimali i nosili svojim domovima.

Prva tri dana Velikog tjedna, 30., 31. ožujka i 1. travnja, na sveti Veliki ponedjeljak, utorak i srijedu u župi nisu služene svete liturgije. Inače to su dani kada crkva simbolički postaje vrata kroz koja se ulazi u Kristovu svadbenu dvoranu. U bogoslužju se čitaju posljednji Isusovi govori učenicima prije njegove muke.

Na Sveti i veliki četvrtak 2. travnja služena je večernja i sveta liturgija. Crkva tada simbolički postaje Dvoranom posljednje večere gdje se vjernici okupljaju na Isusovoj pashalnoj večeri kao i njegovi apostoli. U činu ljubavi prema nama, Krist nam sebe daje u ustanovi svetih Tajna Euharistije. Isus pokazuje da je čovjekoljubac u poniznom činu pranja nogu svojih učenika.

Na Veliki petak, 2. travnja, u poslijepodnevним satima se u crkvi služila Večernja Velikoga petka s polaganjem "plaštanice" u Božji grob postavljen nasred crkve. Crkva tada postaje simbolički Božjim grobom. Plaštanica je svečano platno na kojem se nalazi ikona ili slika mrtvoga Krista koja se svečano iznosi u procesiji iz oltara i postavlja nasred crkve uz pjevanje svih vjernika. Grob je bio prethodno okićen cvijećem a plaštanica posuta cvjetnim laticama koje vjernici uzimaju prigodom dolaska Božjem grobu na poklon. Pred Božjim

grobom klanja se s tzv. metanijom – velikim poklonom u kojem se čelom dotiče tlo.

Na Veliku subotu, 4. travnja je Dan tišine i molitve kod Groba Gospodnjeg. U poslijepodnevним satima u slavonskobrodskoj župi je bio blagoslov uskrasnih košara koji je jedan od najsčekivanijih događaja. U većini crkava održava se u subotu navečer ili nedjeljom u zoru. Ljudi se okupljaju, nose ukrašene košare u crkvu i pale svijeće. Vlada posebna, tiha i svečana atmosfera. Košare se tradicionalno pune uskršnjim jajima ili pisankama koja su znak novoga života, mesnim proizvodima (kobasica, šunka, mast), sirom i maslacem kao znak obilja, hrenom koji je simbol snage i zdravlja i solju, znakom pročišćenja i zaštite.

U nekim regijama stavljaju mak, žito ili češnjak - svaki proizvod ima svoje simbolično značenje. Košara je ukrašena vezenim ručnicima, zimzelenom ili barvinkom i vrpčama. U crkvu se obično ide na prazan želudac, jer post završava tek nakon svečane službe. Prvi obrok započinje posvećenim proizvodima, molitvom i zahvaljivanjem.

Proslava Uskrsa, Uskrsne nedjelje 5. travnja 2026. godine započela je s Pashalnom jutarnjom, paljenjem svijeća, izlaskom iz crkve, te svečanim proglasom evanđelja o uskrsnuću pred zatvorenim vratima crkve. Tada se započinje pjevati pashalni tropar: „Krist uskrsnu iz mrtvih, smrću smrt uništi, i onima u grobovima život darova!“ koji se neprestano ponavlja ulazeći u osvijetljenu i okićenu crkvu u kojoj se nastavlja pjevati. Crkvom neprestano odzvanja radosni poklik: "Krist uskrsnu! – Uistinu, uskrsnu!" (Христос Воскрес! — Воистину Воскрес!) Tim će se pozdravom vjernici pozdravljati punih 40 dana uskrsnoga vremena.

Poslije Pashalne jutarnje uobičajeno slijedi Božanska liturgija sv. Ivana Zlatoustog kroz koju se više puta pjeva uskrсни tropar: "Krist uskrsnu iz mrtvih..." i s blagoslovom uskršnjih košara na kraju i tada završava Veliki i časni post svete Četrdesetnice (Korizme).

Na Pashu Gospodnju, kako se naziva Nedjelja Uskrsnuća, koja je svetkovina nad svetkovinama, crkva simbolički postaje uistinu nebom na zemlji, praznim Kristovim grobom

iz kojega je zasjala svjetlost života, svečanom svadbenom dvoranom u koju smo pozvani nauživati se vječne gozbe na nebesima.

Uskrs je prijelazni blagdan i nije vezan za određeni datum. Ljudi se pitaju zašto Uskrs pada na različite dane. Objašnjenje je jednostavno: određen je lunisolarnim kalendarom, a svake godine mjesečeve mijene padaju na različite dane. Prema strogom pravilu, događaj se ne može dogoditi prije proljetne ravnodnevne (20. - 21. ožujka). Obvezni dan u tjednu je nedjelja. Ove godine za katolike to je 5. travnja a 12. travnja za pravoslavce. Datum Uskrsa varira iz godine u godinu i pada na prvu nedjelju nakon prve proljetne ravnodnevne. Obično se Uskrs slavi najranije 4. travnja, a najkasnije 8. svibnja, a katolici i pravoslavci rijetko slave isti dan. Razlog tome je što svaka denominacija koristi svoj kalendar: katolici koriste gregorijanski kalendar, dok pravoslavci koriste julijanski kalendar. To često znači da su blagdani razmaknuti nekoliko tjedana.

Ove godine razlika je samo jedan tjedan. Bez obzira na dan proslave, apsolutno svaki Ukrajinac će napraviti uskrsne kolače, uskrsna jaja, uskrsnu košaru - sve je to sastavni dio

proslave. Kao što je običaj - idu u crkvu, mole se, nose košare na posvećenje, a zatim svi zajedno blaguju za svečanim blagdanskim stolom. Danas Uskrs za Ukrajince predstavlja više od pukog crkvenog datuma. To je praznik ponovnog rođenja, vjere i nade, što se posebno duboko osjeća u ovim teškim vremenima agresije i rata. Tradicije pomažu osjetiti povezanost s prošlošću, prisjetiti se djetinjstva i međusobno se podržavati. Čak i ako se pojedinačni običaji promijene ili dobiju moderan prizvuk, bit ostaje ista: obitelj za jednim stolom, tople riječi pozdrava, zajednička molitva i vjera u svijetlu budućnost. To je živa snaga Uskrsa i put prema pobjedi i mirnom i dostojanstvenom životu ispunjenom ljubavlju a ne mržnjom.

Tradicionalni uskrsni pozdrav zvuči jednostavno, ali vrlo svečano: "Krist uskrsnu! - Uistinu, uskrsnu!" (Христос Воскрес! — Воистину Воскрес!). Ove se riječi koriste ne samo na sam dan blagdana Uskrsa, već i tijekom cijelog uskrsnog razdoblja. One zamjenjuju uobičajeni „dobar dan“ i stvaraju poseban osjećaj povezanosti i zajedništva među vjernicima.

Nikola Zastrižni

У РІЄЦІ ПОЄДНАЛИ ВЕЛИКОДНІ ТРАДИЦІЇ З ДОБРИМИ СПРАВАМИ

У Рієці, в малому залі Трсатської бібліотеки, 29 березня 2026 року на благодійну акцію підтримки ЗСУ зібралися члени Українського культурно-просвітнього товариства «Дніпро» – Рієка, тимчасово переселені українці, а також хорвати — друзі та шанувальники української культури.

Членкиня товариства «Дніпро» Леся Чернецька за пропозицією голови товариства Ольги Камінської провела презентацію пасок, які випікає власноруч, а також святкових плячків, адже попереду Великдень. Паски пані Лесі вийшли надзвичайно красивими — з декоративними білими метеликами та ніжними трояндочками. Паски можна було придбати до Великодня. Після презентації п. Леся поділилася рецептами плячків, якими всі з задоволенням смакували разом із кавою та чаєм. Настрій у спільноті був піднесений завдяки цій солодкій гастрономічній радості.

Купити паску на Великдень для рідних чи друзів — означає засвідчити віру в перемогу життя. А передати захисникам кошти, зібрані від продажу пасок, — означає подякувати за життя близьких і кожного українця. Допомогти ЗСУ — значить поділитися з воїнами-захисниками своєю вірою в силу життя.

Кошти, виручені від продажу пасок, були передані волонтерам ЗСУ в Україні.

Члени товариства також відвідали українського військового, який лікується від поранень у Сушацькій лікарні м. Рієки. Вони принесли йому великодній кошик і надали грошову допомогу. Військовий був зворушений до сліз, адже навіть не сподівався, що українці в Рієці знають про його перебування на лікуванні.

Голова товариства «Дніпро» Ольга Камінська привітала спільноту з прийдешніми святами та представила книгу Наталії Тихолоз «Великдень у Франків. Дух і

смак традицій», у якій розповідається про святкування Великодня в родині Івана Франка, зокрема в його рідних Нагуєвичках. У книзі також подано рецепти плячків, пасок і солодкої випічки з чудовими ілюстраціями.

Віталій Клок поділився враженнями від прочитаної книги «Євангеліє Бучацьке», яку минулого року, під час Дев'ятого українського фестивалю пісні, музики, танцю і художнього мистецтва в місті Ловран, подарував товариству голова Тернопільського земляцтва пан Іван Башняк.

Сердечно дякуємо всім, хто долучився до заходу, придбав паску до родинного великоднього столу та підтримав тих, хто захищає Батьківщину й дає можливість українцям мирно святкувати найбільше релігійне свято. Паски, придбані з чистим помислом і вірою в перемогу, мають особливе значення.

Ольга Камінська повідомила про майбутній духовний концерт «Піднесені пісні моєї душі», який планується напередодні першого листопада — дня вшанування пам'яті померлих. Отже, палітра заходів товариства «Дніпро» розширюється новими проектами, що зміцнює дружнє коло зацікавлених діяльністю УКПТ «Дніпро» — Рієка.

Ольга Камінська

УКРАЇНЬСЬКА ПИСАНКА НА ВЕЛИКОДНЬОМУ ЯРМАРКУ В ОСІЄКУ

Центральна площа міста Осієка 4 квітня 2026 року перетворилася на осередок великоднього настрою — тут відбувся традиційний «Великодній ярмарок» у межах фестивалю «Великдень в Осієку». Цей захід уже багато років поспіль об'єднує мешканців міста, гостей та представників різних національних меншин, які щороку долучаються до святкування, демонструючи свої звичаї, ремесла й гастрономічні традиції.

Особливу увагу відвідувачів, як і щороку, привернув український стенд, представлений Українським культур-

но-просвітнім товариством імені Лесі Українки м. Осієк. Участь у ярмарку взяли не лише дорослі, а й діти, які активно долучилися до підготовки та презентації українських традицій. Їхня щира зацікавленість і жива участь додали стенду особливого тепла та родинної атмосфери — невід'ємної складової українських великодніх звичаїв.

Відвідувачі мали змогу ознайомитися з багатством української культури: традиційними писанками, великоднім кошиком, святковою паскою та домашньою випічкою. Писанкарство як один із найдавніших симво-

лів українського Великодня викликало щире захоплення гостей ярмарку. Писанки, оздоблені орнаментами та символами, несли глибокий зміст і відображали багатовікову традицію, що передається з покоління в покоління.

Хоча цього року організатори не проводили традиційного конкурсу на найкращу писанку, у якому в попередні роки Українське культурно-просвітнє товариство імені Лесі Українки м. Осієк незмінно здобувало перше місце, це жодним чином не зменшило інтересу до українського народно-декоративного мистецтва. Навпаки, численні відвідувачі відзначали високий рівень майстерності та красу українських писанок, які й без офіційного визнання залишилися одними з найяскравіших експонатів ярмарку.

Великодній ярмарок в Осієку вкотре підтвердив свою роль важливого культурного майданчика, де різні народи можуть представляти свої традиції, зміцнюючи взаєморозуміння та повагу. Українська громада міста, яка вже багато років бере участь у цьому заході, гідно продовжує популяризувати свою культурну спадщину, залучаючи до цього процесу молодше покоління.

Святкова атмосфера, підсилена теплою та сонячною погодою, панувала протягом усього дня. Аромати великодніх страв, усмішки учасників і гостей, щирі розмови та обмін традиціями створювали відчуття єдності й спільного святкування. Саме такі події не лише зберігають культурну ідентичність, а й допомагають передавати її далі, формуючи міцний зв'язок між поколіннями.

Цьогорічний ярмарок став ще одним яскравим свідченням того, що українські великодні традиції живуть і розвиваються далеко за межами України, знаходячи відгук у серцях людей різних національностей.

Давор Лагудза

USKRSNE RADIONICE U LIPOVLJANIMA

Kulturno-prosvjetno društvo Ukrajinaca „Karpati“ iz Lipovljana neposredno prije Uskrsa, 28. ožujka 2026. godine, organiziralo je „Radionicu oslikavanja uskrasnih pisanica“. Radionica je organizirana u Društvenom domu u Lipovljanima gdje su osim članica i članova KPD Ukrajinaca „Karpati“ svoj doprinos dale i članice Udruge umirovljenika Općine Lipovljani i Česke besede iz Lipovljana. Tom prilikom bio je organiziran izložbeni štand sa ponudom kolača i pisanica, da bi se dočarao uskrсни blagdanski stol i ugođaj.

Teško je pisati o ovoj pučkoj umjetnosti a ne spomenuti gospodina Aleksu Pavlešina, autora knjige pod prigodnim nazivom „Lipovljanske pisanice“ («Липовлянські писанки»). U knjizi su detaljno opisane tehnika oslikavanja i simbolika ornamenata koji se koriste kao motivi prilikom ukrašavanja pisanica. Knjiga je bogato ilustrirana slikama

pisanica, kako je rekao gospodin Pavlešin – čuvarica tradicije.

„Nedvojbeno je da se pisanice lipovljanskih Ukrajinaca po kombinaciji boja, tehnici ukrašavanja i motivima, bitno razlikuju od pisanica koje su u tradiciji njihovog okruženja. Pak, unutar spomenute etničke tradicije, skoro sasvim prevladava specifična tehnika koja se i kod Ukrajinaca susreće samo u lemkijskoj tradiciji. To je oslikavanje razvučenim kapljicama rastaljenog voska, koje je dovedeno do filigranskog savršenstva.“ (iz knjige „Lipovljanske pisanice“)

Samu radionicu oslikavanja pisanica pratila je prezentacija knjige gospodina Pavlešina kao idejna motivacija za prisutne na radionici kojima su „čuvarice tradicije“ prenosile znanje tehniku bojenja i šaranja pisanica. Ovdje se moraju spomenuti osobe koje su na ovoj radionici svoje umijeće velikuodušno prenosile na podmladak i osobe koje su bile voljne

savladati „tehniku“ ove umjetnosti. Spomenuti ću ih redoslijedom kao i u knjizi: Nada Fedak, Ana Holovčuk, Štefica Hoško, Dubravka Kačmarčik i Ankica Mrkša.

Hvala svim prisutnima što su svojim aktivnim sudjelovanjem uveličali ovaj događaj, a time stvorili još puno lijepih pisanica koje će krasiti stolove tijekom uskrasnih blagdana.

Ususret Uskrsu

Udruga Česka beseda Općine Lipovljani 29. ožujka 2026. godine upriličila je radionicu „Ususret Uskrsu“. U radionici su osim udruge Čeha ovoga kraja, sudjelovali i KPD Ukrajina „Karpati“ gdje su prezentirali svoju tehniku oslikavanja pisanica. Radionica je obuhvatila nekoliko tehnika ukrašavanja uskrasnih jaja, predstavljanje uskrasnih običaja kao i

gastro ponudu češkog naroda. Bile su prikazane razne tehnike ukrašavanja pisanica ali i jedna specifična radionica pletenja „pomlázki“ od vrbovog pruća.

Pomlázka je ručno izrađeni bič od vrbovih grančica ukrašen vrpčama, kojim muškarci na Uskrsni ponedjeljak simbolično udaraju žene kako bi im donijeli zdravlje i mladost, a djeca obilaze susjede gdje sa pomlázkama simbolično tuku domaćina da „istjeraju buhe“ zašto bivaju nagrađeni pisanicama i kolačima. Obje radionice završile su uz zakuske i druženje prisutnih uz predblagdansko raspoloženje.

Atmosferu radionica možete pogledati i vizualno dočarati kroz slike na WEB stranici „Karpata“ na priloženom linku:

<https://www.karpati-lipovljani.com/fotogalerija-arhiva-2026/>

Ivan Merhaut

СПРАВЖНЯ УКРАЇНСЬКА ПАСКА – ЦЕ ВАМ НЕ КУЛІЧ!

Сучасні великодні полиці магазинів та світ інтернету рясніють яскравими італійськими панеттоне, австралійськими крафінами та російськими глазурованими кулічами, однак справжня українська паска має зовсім іншу історію, глибоку символіку та особливу духовну вагу. Вона не просто святковий хліб – це сакральний оберіг, що поєднує у собі віру, традиції та родинну єдність.

У давнину паску випікали без звичних нам паперових форм чи декоративної глазури. Господині використовували глиняні миски, чавунні каструлі або навіть відра, тому святковий хліб мав широку основу і виглядав масивним та величним. Його краса полягала не у барвниках чи прикрасах, а в природній золотистій скоринці, яку досягали завдяки змащуванню яйцем перед випіканням. Особливе значення мав декор, створений виключно з тіста. Кожен елемент на поверхні паски був не випадковим, а наповненим глибоким змістом. Хрест символізував Воскресіння Христове, захист і духовний зв'язок з Богом. Коси та плетінки означали єдність родини та безкінечність життя. Колоски уособлювали родючість, достаток і здоров'я, а квіти й листя – весняне оновлення, радість і красу. Пташки, зокрема жайворонки чи голуби, вважалися вісниками Божого благословення, миру та гармонії. Навіть дубове листя мало своє значення – воно символізувало силу, витривалість і чоловічу міць. Давні знаки, як сонце та зорі, уособлювали світло, тепло й божественну благодать.

Центральне місце серед усіх пасок займала так звана «паска-матка» – найбільший хліб у родині, який освячували та ділили між усіма. У великих сім'ях таких пасок могло бути кілька, а менші випікали для дітей, гостей і похресників. Іноді розміри головної паски були настільки значними, що її доводилося обережно діставати з печі, щоб не пошкодити.

Водночас паска була не просто здобною випічкою. Історично це був білий святковий хліб із найкращого пшеничного борошна – «петльованого», яке символізувало чистоту й достаток. Саме тому паска вважалася найвищою жертвою Богові.

Не менш важливим був і сам процес випікання, що супроводжувався численними обрядами та правилами. Найкращим днем для цього вважався Чистий четвер – після прибирання оселі та духовного очищення. Дозво-

лялося пекти й у Страсну суботу, щоб хлiб залишався свiжим до освiчення. Натомiсть у Страсну п'ятницю працювати з тiстом суворо заборонялося, адже цей день присвячений скорботi.

Тiсто для паски сприймали як «живе», тому в хатi панувала тиша: не можна було сваритися, грюкати чи голосно говорити. Вiрили, що будь-який шум може зашкодити хлiбу – він не пiднiметься або вийде невдалим. Господиня повинна була замiшувати тiсто в чистому одязi, з добрими думками та молитвою, адже її внутрiшнiй стан безпосередньо впливав на результат.

Процес супроводжувався й символiчними дiями: пiч хрестили, примовляли побажання добробуту, здоров'я та щастя для родини. Навiть дiти мали поводитися обережно, щоб «не злякати» паску. Усе це перетворювало випiкання на справжнiй ритуал.

Завершальним i найважливишим моментом було виймання паски з печi. За її виглядом судили про майбутнє: пишнiй i рум'яний хлiб вiщував добробут i здоров'я, тодi як невдалий – викликав занепокоєння. Саме тому до кожного етапу ставилися з особливою увагою та вiрою.

Таким чином, українська паска – це не просто елемент святкового столу. Це унiкальне поєднання кулiнарного мистецтва, символiки та духовної традицiї, що зберiгає в собі пам'ять поколiнь i залишається важливою частиною великоднього обряду й сьогодні.

Пiдготував: Давор Лагудза

Паска

Кулич

VJENČIĆ – NAJSTARIJI SIMBOL UKRAJINSKE KULTURE

uglavnom neudane djevojke. On je simbolizirao djevojaštvo, čistoću, nevinost i otvorenost prema budućnosti.

Udane žene su nosile marame ili druge pokrivke za glavu, što je odgovaralo njihovom društvenom statusu.

Na vjenčanju je skidanje vjenčića s glave mladenke i stavljanje ogavlja (čipka) označavalo njezin prijelaz u status udane žene.

Danas ukrajinski vijenac ostaje važna sastavnica nacionalnog identiteta. Koristi se tijekom blagdana, kulturnih događaja, folklornih festivala i u suvremenom etno stilu. I dalje je prepoznatljiv simbol Ukrajine koji povezuje drevne tradicije sa suvremenosti te čuva kulturnu baštinu za nove generacije.

Na nastavi ukrajinskog jezika u OŠ „Antun Matija Reljković“ Bebrina djevojčice nisu samo naučile sve o ukrajinskom vjenčiću, nego su i same izradile vjenčiće od živog cvijeća, u ovom slučaju od proljetnog cvijeta maslačka.

Oksana Martinjuk

Vjenčić izrađen od živopisnog cvijeća, ukrašen raznobojnim vrpčama, jedan je od najstarijih simbola ukrajinske kulture. Glavu ukrajinske djevojke u narodnoj nošnji krasi prekrasan vjenčić koji ne samo da daje lijep izgled mladoj Ukrajinki, nego ima i duboko značenje te odražava stoljetne tradicije ukrajinskog naroda.

Ukrajinsko pletenje vijenaca poznato je od davnina te ima duboke povijesne korijene. Oduvijek su Ukrajinke za blagdane ukrašavale glavu raznobojnim cvijećem: makovima, kamilicom, različicama, zimzelenom, nevenom, kao i klasjem, travama, ljekovitim biljem, lišćem i kalinom.

Cvijeće i trave koje se pleću u vijenac ima svoje značenje. Tako kamilica donosi zdravlje, blagostanje i nježnost. Ona se pleće zajedno s grozdovima kaline – simbolom gipkosti i ženske ljepote. Plavi različici pleću se za ljepotu, zdravlje i snagu. Crveni mak simbolizira iskrene osjećaje. Zimzelen je postao simbol vječnog života, snažne ljubavi i sretnog braka. Tako svaka biljka u vijencu ima svoje simboličko značenje i prenosi želje za zdravlje, sreću i blagostanje.

Djevojački vjenčić ima ulogu ne samo ukrasa, on je svojevrsni zaštitni amulet od svega zlog i nepoželjnog.

U tradicionalnoj ukrajinskoj kulturi vijenac su nosile

POSLEDNI PUT KOBZARA: POVODOM 165. OBLJETNICE EKSHUMACIJE TARASA ŠEVČENKA

Posljednje godine života u Petrogradu, uslijed nezdrave klime koja je negativno utjecala na njegov oslabljeni organizam, Taras Ševčenko se osjećao se veoma loše. Nadao se povratku u Ukrajinu, gdje bi u spokoju doživio ostatak života.

U jesen 1860. osjetio je simptome bolesti koja je ugrožavala njegov život. Tadašnja medicina je dijagnosticirala ove simptome kao vodenu bolest. Njegovi prijatelji su nastojali da ga liječe najpoznatiji liječnici. Nažalost, tadašnja medicina nije mogla zaustaviti proces napretka bolesti.

Svi su bili mišljenja da su teški uvjeti života Ševčenka bili razlog što mu je počelo otkazivati srce, jetra, uz to trpio je užasne reumatske bolove.

Teško bolestan dočekao je 1861. godinu, posljednju u svom životu. Početkom siječnja piše Platonu Symyrenku: „Uredio sam i izdao Bukvar za našu seosku djecu u deset tisuća primjeraka. Nakon toga želim izdati i druge udžbenike, zaključno s poviješću našeg ubogog naroda...“ Iz ovih riječi jasno je vidljiva njegova ljubav prema narodu u vrijeme kada je ukrajinski jezik bio potiskivan, a obrazovanje zanemarivano. Dana 29. siječnja piše bratu Bartolomiju: „Tako mi je loše da jedva držim pero u ruci... Kad bi Bog dao da dovršim ovo djelo.“

Osjećaj blizine smrti borio se s nadom. Starost je još bila daleko. Prijateljima je govorio da ne želi umrijeti. Ti se osjećaji očituju i u njegovim posljednjim pjesmama - u njima ima gorčine, tihe ironije pred neizbježnošću i razmišljanja o vječnosti.

*Trebalo bi već prestati,
sputnice jedna moja,
zaludne pjesme pisati –
pa da spremimo kola
za neznane i druge pute
na onaj svijet, u Božje skute,
i vječni mir nam minuti.
Svaki od nas već je posustao
stekao pamet, iskustva,
i sada dosta. — Da počinemo,
hajdemo u onaj dom.
Lijepo je u domu tom!*

I nakon toga nijekanje:

*Ne idemo, ne žurimo,
druže, još je rano,
ostanimo da se ovog
svijeta nagledamo ...*

Ali na koncu to je već posljednji molitveni oproštaj od svijeta.

*Sačekat ćemo, moja sestro,
prijateljice moja sveta!
Te bezgrešnim ustima
pomolit ćemo se Bogu,
pa krenut ćemo u tišini na daleki put –
nad Letom bez dna, nečistom.
Svetom slavom, sputnice,
Mene blagoslovi.*

Njegova „sestra“, njegova „sveta prijateljica“ — to je, razumljivo, njegova Muza. Stihovi nastali desetak dana prije smrti predstavljaju gorko-šaljivi razgovor s njom, koji prerasta u oproštajnu liriku. Kada bi mogli nadmudriti Harona i Parku, možda bi još stvarali. No nade više nema. Ostaje tek prijelaz preko Lete — rijeke zaborava — i oslobođenje od prošlosti. Na obalama Stiksa oni zamišljaju svoj raj — sliku Ukrajine:

*Kao nad Dnjiptom širokim
u gaju – vječitom gaju,
sazdat ću si kućicu, voćnjak
oko kućice ću posaditi.
Doći ćeš mi u hladovinu,
tebe, kraljice moja, stavit ću kraj sebe.
Dnipro, Ukrajinu spomenut ćemo,
vesela naselja u gajevima,
mogile-brda u stepama –
i veselo zapjevat ćemo...*

U drugom svijetu, što Ševčenko nije mogao postići na ovome, uspijeva mu životni san: kućica kraj Dnijpra, voćnjak, draga životna sputnica. Često se postavlja pitanje: ima li u svjetskoj poeziji druga takva oproštajna, predsmrtna vizija?

Posljednje dane života Ševčenko je proveo u trošnim sobama Akademije likovnih umjetnosti. Kraj njega su dan i

Селяни копають могилу Шевченкові в Каневі

noć bili prijatelji i liječnici. Stanje je bilo veoma teško. Umro je 10. ožujka u dan 47. godine života.

Vijest o njegovoj smrti potresla je cijelo Carstvo. Ukrajina se digla na noge. U mnogim školama prekinuta je nastava, služena su zadušna bogoslužja, a vlasti su strahovale od narodnih okupljanja i demonstracija širokih masa. U akademskoj crkvi posljednju počast odali su mu brojni najpoznatiji književnici, umjetnici i znanstvenici.

O samom pogrebu 13. ožujka postoje brojna svjedočanstva. Jedno od njih bilježi: „Kad su htjeli staviti sanduk na zaprežna teretna kola, mladi ljudi to nisu dopustili — nosili su ga na rukama... Za njima su išli studenti, profesori i mnoštvo naroda.“

U vrijeme kretanja iz crkve došlo je do konflikta, jer ruski svećenici nisu dozvolili da tijelo Ševčenka bude otkriveno, jer pogled narodnih masa na najvećeg sina naroda mogao je stvoriti nemire. Došlo je do kraćeg obračuna s „popovima“, koji su se razbježali na sve strane.

Zatim su počeli oproštajni govori. Prvi govornik je bio Pantelejmon Kuljiš, književnik, povjesničar, etnograf, govoreći na ukrajinskom jeziku; drugi Mykola Bilozerskyj, koji je također govorio „seljačkim jezikom“ (tako su Rusi zvali ukrajinski jezik). Od Poljaka koji su boravili u Petrogradu, govorio je na poljskom jeziku Vladislav Horoševskij. Od devet govora šest je bilo na ukrajinskom jeziku. Takav „grieh“ u Imperiji dugo će se pamtit.

Na to nije trebalo dugo čekati. Dvije godine kasnije službeno je zabranjeno učenje ukrajinskog jezika i izdavanje popularnih brošura za narod. Počela je totalna rusifikacija, koja, s malim prekidima, traje i danas.

Zato su svi, što su pisali o ovom događaju, zabilježili atmosferu žalosti i odsutnost bilo kakve lažnosti.

„Od svih pogreba, koje sam vidio, nijedan nije imao obilježja i karakter one iskrenosti, prirodnosti i dostojanstva, kao Ševčenkovo. Bio sam nazočan na mnogima, ali na njima je sve bilo lažno.“ svjedočio je ruski književnik Sergej Terpygorjev.

Pokopali su Ševčenka u drvenom sanduku, koji je u sredini obložen olovom, jer je već bilo odlučeno da će ga prenijeti u Ukrajinu. To je on tražio u svojoj pjesmi „Oporuka“:

*Kad umrem, sahranite me
Tamo usred stepe,
Usred stepe nam široke,
Ukrajine lijepe...*

Odmah nakon pokopa njegovi prijatelji ubrzo su ishodili dozvolu za prijenos posmrtnih ostataka. Put prema Ukrajini pretvorio se u veličanstven oproštaj naroda. 26. travnja posmrtni ostaci pjesnika iskopani su iz zemlje i postavljeni u olovni kovčeg. Zatim je odvezen na Moskovski kolodvor. Dan kasnije vlak s tijelom je stigao u Moskvu. U svim većim postajama gdje se vlak zadržavao, a posebno u Ukrajini, pokojnog Genija pozdravljalo je veliko mnoštvo ljudi.

18. svibnja povorka je stigla blizu Kyjiva. Nju je sačekalo mnoštvo ljudi, među kojima i studenti iz različitih zemalja. Oni su svoje pozdravne govore govorili na svojim materinskim jezicima. Kroničari su zabilježili da je bilo studenata i iz južnoslavenskih krajeva, u prvom redu iz Srbije i Crne Gore, koji su studirali na poznatoj Kyjivo-Mohyljanskoj Akademiji.

Bilo je potrebno pribaviti specijalnu dozvolu da posmrtni ostaci pjesnika uđu u Kyjiv. To je teškom mukom dozvolio general-gubernator knez Vasiljev, pod uvjetom što mitropolit ne želi da se tijelo izloži u centru grada, već u udaljenoj Roždestvenskoj crkvi na periferiji. Nakon dobivene

dozvole, studenti su ispregli konje i više od pet kilometara nosili mrtvački sanduk. U večernje sate stigli su u spomenutu crkvu. Mnogobrojna policija je rastjeravala veliko mnoštvo naroda. Kategorički je bilo zabranjeno propovijedati. Pjesnika se bojahu i mrtvoga. Policiju je prepao i trnovit vijenac kojeg je stavila neka dama u crnini. Vijenac je odmah uklonjen.

U to vrijeme bliža rodbina Ševčenka i njegovi najbliži prijatelji dogovorili su se o mjestu vječnog počinka pjesnika. Odabrano je mjesto Kaniv nad Dnjiprom.

Nakon panahyde kovčeg je prenesen na parobrod. Cijelim putem povorku je slijedila policija koja nije bila u mogućnosti zaustaviti mnoge oproštajne govore i opći izljev žalosti naroda. Sva mjesta na parobrodu zauzele su mnoge istaknute osobe i rodbina pjesnika.

20. svibnja stigli su u Kaniv. Zbog velike poplave od parobroda do kopna teško je bilo doći. Mala skela nije mogla izdržati težak olovni sanduk. Zbog toga su nađena jaka zaprežna kola, na njih je položen sanduk, a narod je vukao kola do mjesta gdje nije bilo vode. Na povorku je čekalo mnoštvo naroda i mjesno svećenstvo. Kovčeg je postavljen na nosila i odnesen u mjesnu crkvu. Kada organizatori pogreba nisu mogli isplatiti veći iznos novaca za kopanje rake, to su učinili sami pod jakom kišom uz pomoć kyjivskih studenata.

Sljedećeg dana, 22. svibnja, održan je pogreb. Iz crkve je krenula dugačka povorka. Cijeli put sanduk su nosili mladi ljudi, djevojke i mladići. Put je zasut zelenim granama drveća i cvijećem.

Nad rakom ponovno je bilo mnogo govornika. Posebno patriotski govor, koji je zabilježila policija, izrekao je svećenik Hnat Mackevyč. Pogreb je trajao nekoliko sati, sve do noći. Mnogi nazočni kraj groba probdjeti su cijelu noć.

Dva mjeseca nakon pogreba policija je bila zatrpana raznim prijavama o „nedozvoljenim radnjama“ povezanim s mrtvim Tarasom Ševčenkicom. To će trajati dugi niz godina u svim vremenima, u svim režimima, koji su pod kontrolom ruskih šovinst.

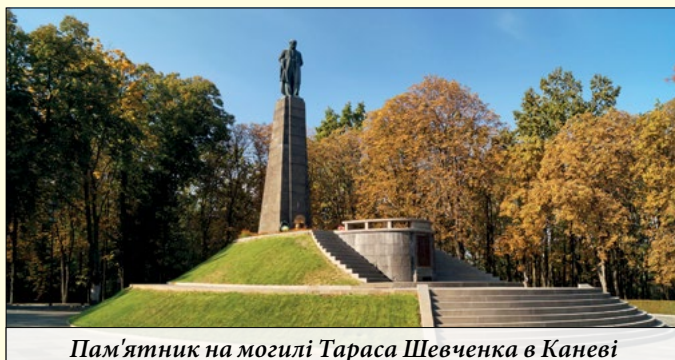
Povijest je sama stvarala simbole iz epizoda Ševčenkove sudbine. Jedan od takvih simbola povezan je s danom njegovog premještanja posmrtnih ostataka u Kanivu, 22. svibnja.

U taj dan široke narodne mase dolazile su u Kaniv i odavali počast svome proroku. S vremenom kada je sovjetski režim svim mogućim sredstvima rusificirao ukrajinski narod i falsificirao osobu i stvaralaštvo Ševčenka – 22. svibnja postao je simbol protesta protiv antiukrajinske politike, simbol borbe za istinitog Ševčenka te istovremeno simbol potvrde samostalnosti Ukrajine.

Tijekom mnogo godina 22. svibnja vlada je mobilizirala svoje snage za kontrolu i zastrašivanje „ukrajinskih buržujskih nacionalista“. I tijekom mnogih godina ukrajinsko društvo ostvarivalo je toga dana novi korak u svojoj nacionalnoj samosvijesti.

Svjedoci smo i danas koliko se dugo bori u krvavoj invaziji vječitog neprijatelja protiv Ukrajine.

Pripremio Pavlo Holovčuk

Пам'ятник на могилі Тараса Шевченка в Каневі

БАКАЛАР І ОСЕЛЕДЕЦЬ: ЩО СПІЛЬНОГО?

Щоб запам'ятати смак Хорватії, варто скуштувати бакалар (так називається сушена тріска, приготована з оливковою олією). А кухню України неможливо уявити без оселедця – солоної або копченої риби, яка є невід'ємною частиною гастрономічного життя українців. Парадокс у тому, що ці популярні риби не водяться там, де з них готують національні страви.

Від їжі для бідних — до делікатесів

Назва «бакалар» походить від італійського слова *baccalà*. Так само називається і страва з висушеної та подрібненої тріски. Цей продукт активно споживають уже кілька століть. Водночас бакалар потрапив у регіони Середземномор'я ще в епоху міграції германських племен (IV–VIII століття н.е.).

Ще в середньовіччі люди цінували переваги рибних консервів. Засолювання і сушіння дозволяли перевозити бакалар вітрильниками з районів вилову в Північній Атлантиці. Морякам подобався смак цієї риби, а також її поживність: вона містить багато білка та мінералів, що було особливо важливо в періоди неврожаїв і тривалих подорожей. До того ж її можна було зберігати дуже довго.

У Хорватії бакалар найчастіше їдять у вигляді пасти. Ще давні вікінги під час тривалих морських подорожей жували тверду сушену рибу, поки вона не ставала м'якою. Тріску сушать природним способом на повітрі – на дерев'яних рамах протягом двох-трьох місяців. Для цього потрібні особливі кліматичні умови: низька вологість, температура від +2 до +12 °C і активний рух повітря – такі умови характерні для Скандинавії.

Несолена сушена риба втрачає до 70% своєї ваги, зберігаючи поживні речовини, хоча вміст вітамінів у ній знижується. Сьогодні бакалар часто готують у закладах громадського харчування, адже в домашніх умовах процес його приготування доволі тривалий. Сушену рибу очищають від голови та кісток, замочують у холодній воді на добу, а потім варять кілька годин до м'якості. Після цього її подрібнюють, додають спеції, часник та оливкову олію. Іноді до пасти додають оливки, трюфелі або перець.

Із одного кілограма сушеної риби отримують приблизно три кілограми готової пасти. Багато католиків споживають бакалар під час посту. У Далмації ця страва є невід'ємною частиною різдвяного столу та символізує достаток. Про бакалар навіть співають у народних піснях. У Хорватії кажуть: «Сухий, як бакалар» – так описують дуже худу людину. Традиційно тріску на ринки Середземномор'я постачають Норвегія та Ісландія. Однак сьогодні ця риба перебуває під загрозою через надмірний вилов і забруднення океану. Атлантична тріска внесена до міжнародної Червоної книги зі статусом «вразлива». Через скорочення популяції ціни на бакалар зростають, і він поступово втрачає репутацію «їжі для бідних». До того ж, вирощувати тріску на аквафермах надзвичайно складно.

Оселедець: свій і завозний

Оселедець, який так люблять українці, колись водився і в Чорному, і в Азовському морях. Тому не дивно, що цю доступну рибу вважають «своєю», хоча сьогодні більшість оселедця в Україні – імпортна. Мешканці Причорномор'я та Приазов'я здавна вживали місцеві види оселедцевих – чорноморський і керченський оселедець. Риба тримається зграями, що дозволяло виловлювати її у великих обсягах. Оселедець солили, в'ялили та коптили. Однак нині азовський оселедець також занесений до Червоної книги як вразливий вид. В Україні виловлюють і дунайського оселедця, але на нього встановлено квоти. Через обмежену пропозицію та складність вилову ціна на цю рибу досить висока. Сьогодні українці переважно споживають оселедець із північних морів. Він потрапив до нас із Нідерландів. Так званий «голландський оселедець» став популярним у Європі ще у XV–XVII століттях, після вдосконалення методів засолювання, які зробили рибу довговічною та особливо смачною. Оселедець було зручно транспортувати – у бочках, у засоленому вигляді. Він став ідеальним продуктом під час посту.

Ще в XIX столітті скандинавські господині викладали шматки оселедця на дно тарілки, накривали вареними овочами – буряком, картоплею, іноді яблуками чи огірками – і поливали олією з оцтом. Подібні страви готували і в Норвегії, а в Німеччині до них додавали селеру. Саме ці рецепти стали основою для салатів, які згодом еволюціонували у відому українську страву – «оселедець під шубою».

В Україну оселедець почали завозити з Нідерландів із XVII століття. У самих Нідерландах цю рибу вважають частиною національної культурної спадщини та символом здоров'я. Там кажуть: «Оселедець у домі – лікар не потрібен». Традиційний спосіб споживання – тримати рибу за хвіст, вмочувати в цибулю та їсти. Найніжнішим вважається оселедець матіас (від нідерландського *maat* – «незайманий»). Його виловлюють наприкінці травня – на початку червня. Це молодий оселедець, який ще не нерестився. Його м'ясо ніжне, жирне й добре підходить для маринування. Колись матіас був делікатесом і постачався лише високопосадовцям СРСР. Масове споживання атлантичного оселедця в Україні почалося у 1950–1970-х роках, коли активно розвивався океанічний промисел. Тоді він став одним із найдоступніших видів риби. І сьогодні Україна залишається одним із найбільших споживачів оселедця у світі.

Оселедець — не зачіска, а знак

Назва риби «перекочувала» і до назви козацької зачіски – чуба. Пасмо волосся, що нагадувало оселедець, символізувало статус воїна й відданість свободі. Існувало повір'я: якщо козак загине в бою, Бог зможе схопити його за цей чуб і врятувати душу. Тому оселедець був символом надії на спасіння.

Ксенія Мелешко

